

Kohtuasi 145/83

[...]

Lepinguväline vastutus – Teabe konfidentsiaalsuse kaitse – Aegumistähtaeg

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

7. november 1985*

Kohtuasjas 145/83,

Stanley George Adams, esindaja: D. Vaughan QC ja *barrister* C. Prout Middle Temple'ist, keda juhendavad *solicitor*'id hr Denton Hall ja hr Burgin, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis c/o P. Berna, 16 A Boulevard de la Foire,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigusnõunik N. Koch ja komisjoni õigusosakonna liige K. Banks, kes tegutsevad agentidena ja keda abistab J. Lever QC Gray's Innist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis c/o komisjoni õigusosakonna liige G. Kremlis, Jean Monnet' hoone, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 178 ja artikli 215 teise lõigu alusel esitatud hagiavaldus,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president Lord Mackenzie Stuart, kodade esimehed U. Everling, K. Bahlmann ja R. Joliet ning kohtunikud G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot ja T. F. O'Higgins,

kohtujurist: G. F. Mancini,

kohtusekretär: H. A. Rühl, vanemametnik,

olles 11. juuli 1985. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

---

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

Faktilised ja õiguslikud asjaolud

Faktilised asjaolud, menetluse käigu ning poolte järeldused, väited ja argumendid võib kokku võtta järgmiselt:

I – Faktilised asjaolud

A. Lühiülevaade faktilistest asjaoludest

Hageja Stanley George Adams, kes töötas 31. oktoobrini 1973 Hoffmann-La Roche & Co.-s (edaspidi „Roche“), esitas 1973. aasta alguses Euroopa Ühenduste Komisjonile tõendid nimetatud ettevõtte konkurentsivastase käitumise kohta. Selle teabe alusel võttis komisjon 9. juunil 1976 vastu otsuse, millega määras Roche'ile trahvi. Seda otsust kinnitas kõikides olulistest aspektides Euroopa Kohtu 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 85/76: Hoffmann-La Roche versus komisjon (EKL 1979, lk 461).

31. detsembril 1974 arreteerisid Šveitsi võimud hageja Itaaliast Šveitsi tulemisel. Seoses komisjonile antud teabega esitati hagejale süüdistus Šveitsi karistusseadustiku artiklite 273 ja 162 alusel, mis käsitlevad äriteabe ja ärisaladuse avaldamist. 21. märtsil 1975 lasid Šveitsi võimud hageja kautsjoni vastu vabaks.

Oma 1. juuli 1976. aasta otsusega mõistis Strafgericht Basel-Stadt (Baseli kriminaalkohus) hageja süüdi Šveitsi karistusseadustiku artiklites 162 ja 273 käsitletavates rikkumistes. Talle mõisteti tagaselja tingimisi üks aasta vangistust. Hiljem lükati tagasi apellatsioonikaebused ja menetluse taasavamise avaldus.

28. mail 1982 esitas hageja Euroopa Inimõiguste Komisjonile petitsiooni, milles esitas kaebuse Šveitsi kohta. Ent inimõiguste komisjon lükkas petitsiooni 9. mail 1983 tagasi, tuues põhjenduseks selle aegumise.

18. juulil 1983 esitas hageja käesoleva hagi EMÜ asutamislepingu artikli 178 ja artikli 215 teise lõigu alusel. Ta palub Euroopa Kohtul uurida Euroopa Ühenduste Komisjoni ja/või selle teenistujate tegude ja/või tegemata jätmiste õiguspärasust oma töökohuste täitmisel seoses järgnevaga:

1) mitmetel juhtudel konfidentsiaalsust rikkuv teabe avaldamine, mis viis hageja arreteerimise, kinnipidamise, kohtumõistmise ja süüdimõistmiseni Šveitsis, ning

2) vastuolus kohase ametialase nõustamise kohustusega hagejale teatamata jätmine, et tal on õigus esitada petitsioon Euroopa Inimõiguste Komisjonile.

Hageja palub Euroopa Kohtult nõuda Euroopa Komisjonilt kohtukulude maksmist, et heastada hageja kannatused selliste süüliste tegude ja/või tegemata jätmiste tõttu.

B. Hageja roll komisjoni informaatorina

1. Hageja, kes oli sel ajal Malta kodanik (sünd. 1927) ja kes oli töötanud Roche'is alates 1964. aastast, kirjutas 25. veebruaril 1973 konkurentsivolinikule „isikliku ja konfidentsiaalse“ kirja, milles kirjeldas Roche'i mitut konkurentsivastast käitumisviisi. Hageja mainis, et töötab endiselt Roche'is, kuid kavatab 1973. aasta juuli paiku sealt lahkuda ja alustada Itaalias oma lihaäri. Ta lõpetas kirja järgmiselt:

„Palun minu nime selle küsimusega mitte siduda. Olen sellegipoolest teie käsutuses, kui soovite lisateavet või dokumentaalseid tõendeid iga punkti kohta, millest on kirjas juttu. Samuti olen igal ajal valmis kõigest rääkima teie abiliste või teie endaga ja vajaduse korral olen selleks nõus lendama Belgiasse või Roomasse. Lisaks olen pärast Roche'ist lahkumist umbes 1973. aasta juulis valmis astuma igasuguse kohtu ette ja andma oma väidetega seotud tunnistusi vande all. Loodan saada teilt peagi tagasisidet, kuidas saan olla veel abiks...“.

2. Komisjoni konkurentsipeadirektoraadi (IV PD) toonane peadirektor hr Schlieder soovitas oma 26. märtsi 1973. aasta kirjas hagejal rääkida tõstatatud teemadel IV peadirektoraadi direktori hr Carisiga.

3. 9. aprillil 1973 vestles hageja komisjoni ametnike hr Carisi ja hr Rihoux'ga. Selle vestluse käigus andis ta komisjonile teavet Roche'i tegevuse kohta.

4. Pärast seda kohtumist saatis hageja 10. ja 15. aprillil ning 21. juulil 1973 hr Carisile adresseeritud kirjades komisjonile erinevate Roche'i asutusesiseste dokumentide fotokoopiad, eelkõige 1970. aasta veebruarist kuni 1972. aasta septembrini trükitud 14 memorandumite „Management Information“ ja Roche'i president Adolphe Janni poolt 25. juunil 1973 Roche'i direktoritele saadetud kirja koopiad. Hageja viimane kiri hr Carisile lõppes järgmiste sõnadega:

“Kasutan seda võimalust teile teatamaks, et töötan Hoffmann-La Roche'is 1973. aasta oktoobri lõpuni.“

5. Seejärel katkes igasugune kirjavahetus hageja ja komisjoni ametnike vahel. 31. oktoobril 1973 lahkus hageja Roche'ist ja 1. aprillil 1974 asus koos naise ja kolme lapsega elama Itaaliasse.

C. Komisjonipoolne Roche'i tegevuse uurimine EMÜ asutamislepingu artikli 86 alusel

1. Pärast eelkirjeldatud sündmusi alustas komisjon Roche'i tegevuse uurimist hageja poolt komisjonile kirjeldatud valdkondades.

2. Uurimise käigus külastasid komisjoni IV PD ametnikud 22. oktoobril 1974 Roche'i Prantsusmaa tütarettevõtet Neuillys. Nad kohtusid tütarettevõtte direktori hr de Reynier'ga ja uurisid mitmeid ettevõtte toimikuid, kuid ei leidnud hageja poolt komisjonile saadetud dokumente. Hr de Reynier eitas selliste dokumentide olemasolu. Ametnikud andsid talle mõista, et nad on selliste dokumentide olemasolust teadlikud, et need on nende käes, ja näitasid talle dokumendipakki, laskmata tal siiski sellega tutvuda. Kui hr de Reynier küsis ametnikelt, kuidas komisjon dokumendid sai, keeldusid nad sellele küsimusele vastamast, öeldes, et „komisjon saab sageli teavet, mida ta ei ole palunud.“

3. 29. oktoobril 1974 külastas IV PD ametnik veel kord Roche'i Prantsusmaa tütarettevõtet ja kaks teist ametnikku külastasid Belgia tütarettevõtet. Ametnikud võtsid endaga kaasa 14 memorandumi „Management Information“ ja Roche'i presidendilt 25. juunil 1973 direktoritele saadetud kirja koopiaid. Koopiate tegemisel katsid nad kinni need lõigud, mis võiksid viidata dokumentide konkreetsele päritolule. Komisjoni ametnikud kohtusid kahe tütarettevõtte direktorite hr Reynier ja hr Vandendaeliga ning näitasid neile dokumentide koopiaid, et kinnitada nende autentsust. Nii hr Reynier kui ka hr Vandendael küsisid vestluse käigus komisjoni ametnikelt, kuidas komisjon dokumendid sai. Ametnikud keeldusid sellele küsimusele vastamast. Lõpuks andsid ametnikud kõnealuste dokumentide koopiaid Roche'i töötajatele ja said kinnituse, et dokumendid on autentsed.

4. 9. juunil 1976 võttis komisjon vastu otsuse 76/642/EMÜ Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 86 kohase menetluse kohta (IV/29.020 – Vitamiinid; EÜT 1976, L 223, lk 27). Selles otsuses leidis komisjon, et Roche oli kuritarvitanud oma puistekaubana müüdavate vitamiinide turgu valitsevat seisundit ja määras ettevõttele 300 000 arvestusühiku suuruse trahvi. Seejärel kinnitas otsust Euroopa Kohtu 13. veebruari 1979. aasta eelnimetatud otsus. Euroopa Kohus vähendas siiski trahvi 200 000 arvestusühikule.

D. Šveitsi võimude poolt hageja vastu algatatud kriminaalmenetlus

1. 8. novembril 1974. aastal külastas komisjoni IV direktoraati Roche'i esindanud šveitsi jurist dr Alder, kes soovis teada saada, kuidas komisjon kõnealused dokumendid sai. Ta tõstas küsimuse, kas on tõesti vaja algatada majandusspionaaži käsitlev menetlus Šveitsi karistusseadustiku artikli 273 alusel, nagu Roche seda teha kavatses, sest oluline oli tuvastada „leke“ ja rakendada kohaseid meetmeid selle vältimiseks. Dr Alder andis mõista, et kui komisjon on nõus andma informatori nime või ütlema, kas informator on Roche'i Baseli ettevõttes, siis on Roche nõus andma komisjonile uurimiseks vajalikud dokumendid ja andmed ning ei alustaks informatori vastu kriminaalmenetlust. IV PD ametnikud algul keeldusid avaldamast koopiate päritolu, kuid lõpuks nõustusid kaaluma võimalust teatada dr Alderile, kas komisjonile dokumendid edastanud isik on Roche'i töötaja.

2. Kui hr Schlieder sai teada dr Alderi ettepanekust, andis ta käsu, et komisjon ei tohi mingil juhul kõrvale kalduda oma üldisest tavast informatorite isikut mitte avaldada. Sellele vastavalt teatati dr Alderile 6. detsembril 1974, et komisjon ei soovi talle öelda, kas komisjonile dokumendid edastanud isik oli Roche'i töötaja, ega ole nõus rääkima tema käes olevate dokumentide päritolust.

3. 18. detsembril 1984 saatis dr Alder Roche'i nimel kirja riigiprokuratuuri Bernis esitades süüdistuse tundmatu(te)le isiku(te)le äriteabe avaldamise eest, mis on peamiselt vastuolus Šveitsi karistusseadustiku artikliga 273, ja palus riigiprokurööril algatada antud asjas kriminaalmenetlus. Selle kirja kohaselt oli komisjoni ametnike Roche'i Neuilly ja Brüsseli tütarettevõtetes viibimise ajal 29. oktoobril 1974 „võimalik teha komisjoni eelnimetatud ametnike nõusolekul koopiaid Euroopa Komisjoni valduses olevatest Roche'i dokumentidest, mis on kirjaga kaasas.“ Lisaks avaldas dr Alder konkreetselt neile koopiatele viidates, et dokumentide päritolu uurimine näitas, et need pärinevad eelkõige teatud turundusgrupist ja peamine kahtlusalune on hageja. Sellega seoses rõhutas dr

Alder, et pärast 8. novembril 1974 komisjoni ametnikega toimunud vestlust jäi talle mulje, et komisjoni informaatoreid ei töötanud enam Roche'is.

4. 31. detsembril 1974 arreteerisid Šveitsi võimud hageja, kui ta ületas koos naise ja kolme lapsega Itaalia–Šveitsi piiri. Samal päeval kuulasid teda üle Šveitsi Föderaalne Prokuratuuri politseiosakonna töötajad. Ülekuulamine jätkus 1. jaanuaril 1975. Selle ülekuulamise käigus teatasid politseinikud hagejale, et komisjoni ametnikud olid Roche'i kontserni töötajatele näidanud memorandumeid „Management Information“ ja Roche'i presidendi kirja. Ülekuulamise ametliku protokolliga tunnistas hageja, et oli komisjoni informaatoreid ja et „kindlasti on võimalik“, et ta andis komisjonile memorandumid „Management Information“.

5. 1. jaanuaril 1975 esitati hagejale ametlik süüdistus „majandusspionaažis“, mis on vastuolus Šveitsi karistusseadustiku artikliga 273. Tal ei lubatud suhelda oma perekonnaga ja teda hoiti üksikongis kõigepealt Luganos ja siis Baselis. Vangistuse ajal kuulasid Šveitsi Riigiprokuratuuri ametnikud teda korduvalt üle. Ka tema naine kuulati üle jaanuari alguses Lugano politseis. 10. jaanuaril sooritas ta enesetapu.

6. 22.–24. jaanuarini 1975. aastal toimunud ülekuulamiste protokolliga kohaselt väitis hageja, et kuigi ta oli komisjonile andnud suusõnalist teavet, ei olnud ta esitanud mingeid dokumente. Hageja eitas, et oli tunnistanud dokumentide esitamist komisjonile ja väitis, et 31. detsembri 1974. ja 1. jaanuari 1975. aasta protokoll ei kajastanud korrektselt tema öeldut, tõenäoliselt sellepärast, et ülekuulamistel ei viibinud tõlki.

7. 25. jaanuaril 1975 sai IV peadirektoraadi ametnik allkirjastamata kirja, kus talle teatati hageja arreteerimisest ja paluti komisjonil tema heaks menetlusse astuda. Selle kirja kaudu sai komisjon hageja arreteerimisest esmakordselt teada.

8. Selgub, et 1975. aasta veebruaris toimus dr Alderi ja komisjonist hr Schliederi vahel telefonivestlus, mille käigus komisjoni ametnik tunnistas, et hageja on komisjoni informaatoreid. Sellega seoses teatas šveitsi politseinik hr Wick 14. veebruaril 1975 oma sama päeva märkmete alusel dr Portmannile, kes oli hageja võetud šveitsi advokaadi dr Bollagi kolleeg, et komisjoni kõrge ametnik oli öelnud, et hageja on isik, kes oli komisjoni infoallikas ja esitas dokumendid. Dr Portmann teavitas kohe hagejat oma jutuaajamisest hr Wickiga.

9. 21. märtsil 1975 vabastati hageja 25 000 SFRise kautsjoni eest, mille maksid tema sõbrad ja sugulased.

10. 1975. aasta aprillis kohtus hageja kolme komisjoni ametnikuga, kes lubasid talle, et komisjon maksab tema mõistikut õigusabikulud tema kaitsmisele talle Šveitsis esitatud süüdistuste eest. Komisjon hüvitaski kautsjoni ja maksis hr Bollagi tasu. Kokku maksti 110 000 SFRi. Lisaks tellis komisjon Šveitsi karistusseadustiku artikli 273 eriuurimise. Uurimise koopia anti hagejale.

11. 1. juulil 1976 mõistis Baseli kriminaalkohus hageja süüdi Šveitsi karistusseadustiku artiklites 162 ja 273 käsitletavates rikkumistes. See mõistis talle tagaselja aastase tingimisi vanglakaristuse, kuulutas kautsjoniraha minetatuks, käskis tal tasuda kohtukulud ja andis

välja määruse, mis keelas hagejal järgmise viie aasta jooksul Šveitsi sisenemise. Kohtuotsus, mis on saksa keeles, sisaldab järgmisi lõike:

„Süüdistuses mainitud faktilised asjaolud

...

22. ja 29. oktoobril 1974 külastasid komisjoni volitatud esindajad Prantsusmaal Neuillys asuva Hoffmann-La Roche & Co. AG direktorit Michel de Reynier'd ja hakkasid esitama üksikasjalikke küsimusi vitamiinituru turuosade, klientide, hindade, tingimuste, müügi jms kohta. Seejärel palusid nad memorandumeid „Management Information“ ja lõpuks läksid nii kaugele, et otsisid neid dokumente ise.

Kui nende jõupingutused ei kandnud vilja, esitasid nad de Reynier'le eelnimetatud 16 fotokoopiat (15 memorandumit „Management Information“ ja Roche'i presidendi 25. juuni 1973. aasta kiri) ... ja lasid tal kinnitada, et need on Baselis asuva Roche'i poolt koostatud dokumentide koopiad ...

Põhjendused

...

2. Faktilised asjaolud

2.1. Süüdistuses kirjeldatud *faktilised asjaolud* on tõendatud kohtuistungis käigus esitatud tõendusmaterjaliga, välja arvatud kaks väikest asja ... esiteks oli tegu 14, mitte 15 memorandumiga „Management Information“ ...

2.2. Süüdistatav tunnistab *eelkõige*, et kirjutas 1973. aasta alguses komisjonile ja varsti pärast seda, 1973. aasta märtsis või aprillis, oli päeva Brüsselis, kus vestles erinevate konkurentsi eest vastutava IV peadirektoraadi ametnikega. Ta tunnistab, et kohtumise käigus teatas ta ametnikele suusõnaliselt kõikidest tähelepanekutest ja kogemustest seoses tema tööandja ning selle konkurentide ja klientide süüdistatava arvates konkurentsivastaste skeemidega vitamiiniturul. Adams mõnab, et jutt keerles memorandumites „Management Information“ ja Janni kirjas sisalduvate teabe ja juhiste ümber, mis keskendusid peamiselt tootmisele, müügile, hinnakokkulepetele, tootmise vähendamisele, lojaalsuspõhiste kokkulepetele ja erinevate kemikaalifirmade vanemmügiesindajate salakohtumistele, kus arutati maailmaturu jagamist...

See, et Adams oli informaator, oli selge ka komisjonist hr Schliederi telefonikõnest hageja esindavale advokaadile, dr Alderile ...

2.3. *Kaks teisejärgulist süüdistust on vaieldavad; nimelt see, et komisjoni ametnikele anti memorandumid „Management Information“ ja hr Janni kiri ning et Brüsseli ametnikele tehti hiljem telefonikõnesid ja saadeti kirju.*

2.3.1. Faktina tuleb käsitleda seda, et komisjoni valduses on inkrimineerivate dokumentide fotokoopiad, nagu on selgelt väitnud tunnistajad de Reynier ja dr Vandendael, kellele komisjoni ametnikud esitasid vastavad memorandumid „Management Information“ ja Janni kirja ...

2.3.2. Lõpetuseks tuleb samuti märkida, et 1973. aasta kevadel Brüsselisse tehtud visiidi ajal ei olnud Janni kirja veel olemas, sest selle kuupäev on 25. juuni 1973. Järelikult pidi Adams komisjoniga ühendust pidama ka pärast Brüsselis käimist.

...”

12. Hageja kaebas selle kohtuotsuse edasi Appellationsgericht Basel Stadt (Basel-Stadti kantoni apellatsioonikohtusse). 27. septembril 1977 jättis nimetatud kohus hageja apellatsiooni rahuldamata, aga tühistas tal Šveitsi sisenemist keelava kohtumääruse. Kohtuotsuses mainitakse muu hulgas, et „29. oktoobril 1974 näitasid EMÜ ametnikud [14 dokumenti pealkirjaga "Management Information" ja 25. juuni 1973. aasta kirja Roche'i presidendilt] ... tunnistaja de Reynierile Pariisis ja tema tegi neist ka koopiad...“ 6. jaanuari 1978. aasta kirjast selgub, et komisjon saatis hagejale kohtuotsuse ingliskeelse tõlke.

13. Bundesgerichti (Šveitsi föderaalne ülemkohus) esitatud apellatsioonikaebused jäeti rahuldamata 21. aprillil ja 3. mail 1978.

14. 1979. aasta veebruaris vallandas hageja oma advokaadi dr Bollagi ja palkas oma kaitsjaks dr Diefenbacheri Bernist.

15. Basel-Stadti apellatsioonikohus ja Bundesgericht lükkasid menetluse Šveitsis taasavamise taotluse tagasi vastavalt 25. novembril 1981 ja 17. veebruaril 1982.

E. Hageja talupidamisprojekt Itaalias

1. 1. aprillil 1974 asus hageja koos perega elama Itaaliasse, et alustada sigade pidamist. Selleks ostis ta 10 hektarit maad 75 000 UKLi eest, mis pärines täielikult tema kapitalitagavaradest. Lisaks sellele investeeris ta 50 000 UKLi maa ettevalmistamisse ja vundamentide valamisse kaheksa suure sealauda, söödaveski ja kontorihoone jaoks.

2. 21. märtsil 1975, kui Šveitsi võimud ta kaitsjoni vastu vabaks lasid, naasis hageja oma koju Itaalias. Ta sai teada, et kommerts pangad ja riiklikke toetusi andvad asutused, kes enne tema arreteerimist olid nõus talu finantseerima, ei olnud seda enam nõus tegema.

1977. aastal lubas valitsus muu hulgas ka komisjonipoolse sekkumise tulemusel anda hagejale laenu ja toetust, et rahastada taluhoonetesse tehtavaid investeeringuid. Hageja hakkas ehitama, aga ehituskava jäi riigivõimudega kokkulepitud graafikust maha, sest ta ei saanud vahefinantseerimist.

3. Sellepärast keelasid riigi abi jagavad asutused hüpoteegi välja lunastamisõiguse kasutamise ja süüdistasid teda pettuses. 20. detsembril 1979 arreteeriti hageja Itaalias. Ta vabastati kaitsjoni vastu 12. veebruaril 1980.

F. Hageja petitsioon kaebusega Šveitsi kohta Euroopa Inimõiguste Komisjonile

1. 28. mail 1982 esitas hageja Euroopa Inimõiguste Komisjonile petitsiooni, milles esitas kaebuse Šveitsi kohta. Selles petitsioonis väitis hageja, et Šveitsi võimude poolt tema vastu alustatud kriminaalmenetlus on toimunud salaja tema teadma ja vastuolus 4. novembri 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikliga 6 (EÜT 1977, C 103, lk 1), mis tagab igale inimesele, kellele esitatakse kriminaalsüüdistus, õiguse ausale ja avalikule kohtumõistmisele sõltumatus ja erapooletus kohtus ning kohtuotsuse avalikku väljakuulutamise. Lisaks väitis ta, et menetlus oli vastuolus sõnavabaduse kaitse konventsiooni artikliga 10.

2. Oma 9. mai 1983. aasta otsusega lükkas Euroopa Inimõiguste Komisjon petitsiooni tagasi, tuues põhjenduseks selle aegumise, kuna see esitati hiljem kui kuus kuud pärast Šveitsi Föderaalkohtu otsuse kuupäeva.

3. Sellega seoses kirjutas hageja endine advokaat dr Bollag kliendile oma 11. oktoobri 1982. aasta kirjas:

„Küsite, miks teie juhtumit Euroopa Inimõiguste Komisjoni arutada ei võetud. Vastame teie küsimusele järgmiselt:

Saime juhiseid nii teilt kui ka Euroopa Ühenduste Komisjonilt. Kogu menetluse käigus suhtlesite tihedalt komisjoniga, kes teavitas teid pidevalt kõikidest võimalustest, mida võib kasutada. ...

Sellepärast ei juhendatud meid teie asjaga Euroopa Inimõiguste Komisjoni pöörduma...“.

G. Hageja nõudmised komisjonile väidetava kahju hüvitamiseks

1. Hageja teavitas 14. märtsil 1980. aastal komisjoni teleksi teel, et vajab raha. 29. mail 1980 andis komisjon hagejale tšeki suurusega 50 000 000 LITi.

2. Dr Diefenbacher teatas oma 30. mai 1980. aasta kirjaga komisjoni, et hageja ei ole nõus, et see summa on viimane makse tema poolt komisjonilt nõutavast summast. 24. juuni 1980. aasta kirjas palus dr Diefenbacher komisjoni presidendil „nimetada ... kuupäev ..., et rääkida hr Stanley Adamsi poolt EMÜ-le teabe edastamise tõttu kannatatud kahju hüvitamise lõpparve küsimust...“ Lõpetuseks teatas dr Diefenbacher 18. augustil 1980 komisjonile, et tema „käes on tõendid, mis tõendavad üheselt EMÜ komisjoni otsust vastutust hr Adamsi äärmiselt kurva saatuse eest.“

II – Kirjalik menetlus ja poolte järeldused

Hageja algatas käesoleva menetluse Euroopa Kohtusse 18. juulil 1983 esitatud hagiavaldusega.

Hagiavalduses soovib *hageja*, et Euroopa kohus peaks:

nõudma Euroopa Komisjonilt kohtukulude katmist, et heastada hageja kannatused, mis on tingitud komisjoni ja/või selle teenistujate poolt oma ametikohustuste täitmisel toime pandud süülistest tegudest ja/või tegemata jätmistest;

nõudma komisjonilt kohtukulude tasumist.

Oma kaitseks väidab komisjon, et Euroopa kohus peaks:

hagiavalduse rahuldamata jätma;

mõistma kohtukulud välja hagejalt.

Euroopa Kohtu (kolmanda koja) 27. oktoobri 1983. aasta määrusega anti hagejale õigusabi.

Euroopa Kohtu (kolmanda koja) 22. märtsi 1984. aasta määrusega nimetati hagejat abistavad advokaadid.

Kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande ja kohtujuristi arvamused, otsustas Euroopa Kohus algatada ettevalmistava uurimistoimingu, mille läbiviimine anti teisele kojale. Lisaks paluti komisjonil esitada täielikud (ilma komisjoni ametnike poolt tehtud muudatusteta) koopiad hageja poolt 1973. aastal komisjonile antud dokumentidest.

Euroopa Kohus (teine koda) kuulas 31. jaanuaril ja 1. veebruaril 1985 ära hageja ja võttis tunnistused tema endiselt advokaadilt, dr Portmannilt, ning komisjoni erinevatelt endistelt ja praegustelt ametnikelt.

Ettevalmistava uurimistoimingu lõppedes ning kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande ja kohtujuristi arvamused, otsustas Euroopa Kohus ilma edasiste uurimistoiminguteta algatada suulise menetluse. Poolte kokkuleppel otsustati siiski, et menetlus peaks esialgu piirduma küsimustega, kas vastuseks on alust ja kas hageja hagi esitamine on ajaliselt piiratud.

III – Poolte väited ja argumendid

Hagi aluseks on hageja väide, et komisjon on süüdi:

- A) konfidentsiaalsuskohustuse rikkumises, sest avaldas mitmel juhul, et tema on komisjoni informator, mis viis tema arreteerimise, kinnipidamise, kohtumõistmise ja süüdimõistmiseni Šveitsis, ning
- B) kohase nõustamise kohustuse rikkumises, kui ei teatanud talle õigusest esitada petitsioon Euroopa Inimõiguste Komisjonile.

A. Väidetav konfidentsiaalsuskohustuse rikkumine hageja suhtes

a) *Komisjonipoolse õigusvastase teo asetleidmine*

i) Küsimus, kas komisjonil oli hageja ees konfidentsiaalsuskohustus pärast seda, kui hageja oli Roche'ist lahkunud

1. *Hageja* väidab, et tema ja komisjoni vahelised suhted ja tema poolt komisjonile edastatud teave olid konfidentsiaalsed. See on selge hageja 25. veebruari 1973. aasta kirjast komisjonile ja Brüsselis 9. aprillil 1973. aastal toimunud vestlusest. See on selge ka liikmesriikide õigusaktides sisalduvatest üldpõhimõtetest ning EMÜ asutamislepingu artikliga 214 ja nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 (ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikliga 20 komisjonile pandud kohustustest.

1.1. Hageja märgib, et tema 25. veebruari 1973. aasta kirja lõpus olev lause tema valmisoleku kohta kinnitada oma tõendusmaterjali paikapidavust kohtus vande all olles näitas, et informaatori isiku võib avalikustada vaid informaatore ise, avalikult ja pärast seda, kui komisjoni uurimine on lõpule viidud ja algatatud kohtumenetlus. See lõpulause ei viidanud, et hageja sooviks konfidentsiaalsusest mingilgi etapil loobuda.

1.2. Hageja eitab komisjoni väidet, et tema ise ei arvanud kunagi, et komisjonil oli tema ees konfidentsiaalsuskohustus. Esiteks andis hageja Roche'ist lahkumisel ja Šveitsist Itaaliasse kolimisel hr Carisile komisjonist teabe, mis võimaldas sellel komisjoni ametnikul temaga vajaduse korral ühendust võtta. Teiseks ei näita see, et hageja ei heitnud komisjoni ametnikele 1975. aasta aprilli kohtumisel ette tema poolt komisjonile antud dokumentide Roche'i töötajatele näitamist, seda, et tal oli ükskõik. Sel kuupäeval hageja ei teadnud seda ega saanud aru selle teo tagajärgedest tema kui informaatori tuvastamisele. Eelkõige polnud tal põhjust uskuda ja ta ei uskunud politsei poolt talle öeldut, sest pidas seda mooduseks temalt ilma tegelikke tõendeid omamata tunnistusi saada. Lisaks sellele ei oleks piisanud pelgalt komisjonipoolsest dokumentide näitamisest, et hageja oleks teadlik olnud asjaoludest, mis muudavad komisjoni vastutavaks temaga seotud konfidentsiaalsuskohustuse rikkumise eest. Lõpetuseks eitab ta, et ta ei hoiatanud komisjoni, et dokumentidest on võimalik kindlaks teha, et need oli andnud tema.

1.3. Hageja märgib, et komisjoni käitumine näitab, et sellega arvestati ja komisjonil oli tema ees konfidentsiaalsuskohustus. Seega nii enne kui ka pärast 1973. aasta oktoobrit keeldus komisjon mitmel korral tema nime mainimast, kuni hr Schlieder 1975. aasta alguses selle avaldas. Lisaks näitavad komisjoni püüded hagejat aidata, et komisjon tunnistas otsest ja vahetut seost hageja arreteerimise ja tema äri mitteedenemise vahel Itaalias ning seda et komisjonil oli kohustus seda olukorda parandada.

2. *Komisjon* eitab, et tal oli hageja ees konfidentsiaalsuskohustus pärast seda, kui too oli Roche'ist lahkunud. Sellega seoses viitab komisjon sõnaselgetele tingimustele, millel hageja komisjonile teabe ja Roche'i äritegevusega seotud dokumendid edastas. Lisaks kinnitavad sellise kohustuse puudumist ka hilisemad sündmused.

2.1. Komisjon tsiteerib sõnaselget väidet hageja 25. veebruari 1973. aasta kirjas, et hageja on pärast Roche'ist lahkumist nõus astuma „igasuguse kohtu ette“ ja andma oma väidetega seotud tunnistusi vande all. Seda väidet ei saa tõlgendada nii nagu hageja

väidab, et ta oli nõus andma tunnistusi vaid Euroopa Kohtus pärast seda, kui komisjon on langetanud Roche'i vastu ametliku otsuse. Kuigi hageja ei soovinud oma nime asjaga siduda Roche'is töötamise ajal, ei esitanud ta mingeid avalikustamispiiranguid pärast sellelt töökohalt lahkumist, mida ta kavatses teha 1973. aasta juulis.

2.2. Lisaks väidab komisjon, et hageja ise ei leidnud, et komisjonil oli pärast seda konfidentsiaalsuskohustus. Tema käitumine näitas, et pärast Roche'ist lahkumist oli tal ükskõik, kas teda nimetatakse komisjoni informaatoriga või mitte ja komisjonil oli järelikult mõjuv põhjus arvata, et ta ei hoolinud sellest. Kui hageja Roche'ist lahkus ja kolis Šveitsist Itaaliasse, siis ta ei andnud komisjonile oma uut aadressi ja komisjon ei teadnud tema uut elukohta. Eelkõige hr Carisi väidab, et tema ei ole sellist teavet saanud. Lisaks ei heitnud hageja 1975. aasta aprillis komisjoni ametnikega kohtudes neile kuidagi ette dokumentide sisu Roche'ile avaldamist, kuigi selleks ajaks oli ta pärast politsei paljastusi täiesti teadlik, et komisjon oli Roche'i kontserni töötajatele näidanud memorandumeid „Management Information“ ja Roche'i presidendi kirja direktoritele. Baseli kriminaalkohtu otsuses oli kirjas, et „kõnealused dokumendid olid ülekuulamise ajal laual ja neile viidati korduvalt.“ 1975. aasta kohtumisel komisjoni ametnikega väitis hageja, et politsei oli näidanud talle dokumentide koopiaid ja ta oli tunnistanud, et need olid dokumendid, mille tema oli komisjonile saatnud. Lisaks ei olnud hageja komisjonile kunagi teatanud, et dokumentidest endist on võimalik aru saada, et tema on dokumendid edastanud isik. Lõpetuseks saatis komisjon 1978. aasta jaanuaris hagejale Baseli kriminaalkohtu inglise keelde tõlgitud otsuse, milles kirjeldati, kuidas komisjoni ametnikud hageja edastatud dokumente kasutasid.

2.3. Komisjon korduv keeldumine informaatorit nimetamast ei tõenda kuidagi, et seda tehti konfidentsiaalsuskohustuse tõttu hageja ees. Sellist käitumist nägi ette komisjoni üldine tava mitte avaldada oma informaatoreid. Lisaks ei tunnistanud komisjon kunagi mingit seost „hageja arreteerimise ja tema äri mitteedenemise vahel Itaalias“ ega kohustust „seda olukorda parandada“. Komisjon tõepoolest püüdis mitmel korral hagejat aidata. Need püüded ei olnud siiski midagi enam kui inimlik mure.

ii) Küsimus, kas komisjon rikkus konfidentsiaalsuskohustust hageja ees, kui tal see oli

1. *Hageja* arvab, et komisjon rikkus konfidentsiaalsuskohustust tema ees. Esiteks oli rikkumine memorandumite „Management Information“ sisu avaldamine Roche'i tütarettevõtetele Belgias ja Prantsusmaal, sest see võimaldas Roche'il järeldada, et informaatoreid on kõige tõenäolisemalt hageja. Teiseks andsid komisjoni ametnikud mitmel korral teavet informaatoreid suhte kohta Roche'iga. Lõpetuseks ütles komisjoni IV PD peadirektor hr Schlieder, et komisjoni informaatoreid on hageja.

Lisaks märgib hageja, et 8. novembril 1974 dr Alderi ja komisjoni ametnike vahel toimunud kohtumisel hoiatas dr Alder neid ametnikke, et Roche kaalub kriminaalmenetluse alustamist hageja vastu. Komisjon aga ei teinud midagi, et hagejat sellest võimalusest teavitada, kuigi kohtumisel oli sellest üksikasjalikult juttu, ning see teeb ametialase konfidentsiaalsuskohustuse rikkumisest tingitud kahju veel suuremaks.

1.1. Hageja eitab, et ei hoiatanud komisjoni, et informaatoreid isikut on võimalik kindlaks teha tema poolt komisjonile antud dokumentide alusel. Lisaks tunnistas komisjon, et ta oli

Roche'i töötajatel lubanud teha dokumentidest fotokoopiad ja ametnikud olid eelnevalt kinni katnud kõik, millest võis järeldada nende allikat. Komisjon oli seega täielikult teadlik ohust, et dokumendid võivad paljastada hageja isiku ja oleksid pidanud enne nende kellelegi näitamist temaga rääkima.

1.2. Hageja väitel näitas hr de Reynier' küsimusele komisjoni ametnike poolt 22. oktoobril 1974 antud vastus, et „komisjon saab sageli teavet, mida ta ei ole palunud,“ Roche'ile, et dokumente ei saadud komisjoni enda sõltumatu uurimise käigus, vaid kelleltki, kellel oli neile juurdepääs, mis oli konfidentsiaalsuskohustuse rikkumine.

1.3. Lõpetuseks märgib hageja, et hr Schlieder tunnistas 1975. aasta veebruaris Roche'i advokaadiga toimunud telefonivestluses, et komisjoni informaatore on hageja.

2. *Komisjon* eitab, et rikkus väidetavat konfidentsiaalsuskohustust hageja ees. Ta ei oleks saanud ette näha, et Roche suudab talle komisjoni poolt antud koopiaid uurides tuvastada dokumentide allika. Lisaks ei paljastanud komisjoni ametnike väited Roche'ile ja Šveitsi võimudele midagi, mida need juba ei teadnud.

2.1. Komisjon märgib, et hageja ei hoiatanud tema poolt edastatud dokumentide sisu avaldamise eest. Ta oli nõus, et komisjon võib kasutada dokumente Roche'i uurimises ja ettevõtte vastase otsuse langetamisel ning komisjon ise pidas Roche'ile dokumentide näitamist menetluse raames vajalikuks. Lisaks katsid komisjoni ametnikud enne dokumentide koopiategemiseks andmist kinni kõik, mis võiks viidata nende päritolule. Koopiates ei olnud midagi, mis komisjoni ametnike arvates oleks paljastanud nende päritolu. Lisaks olid dokumendid ringkirjad, millel puudus ilmne seos hagejaga, kelle Roche oleks võinud tuvastada vaid keerulise järeldusprotsessi käigus ja seda oleks saanud teha inimene, kes tunneb Roche'i organisatsiooni ja tegevus väga üksikasjalikult.

2.2. Komisjoni arvates ei saanud tema ametnike poolt 22. oktoobril 1974. antud vastus kuidagi aidata kaasa hageja tuvastamisele dokumentide allikana. Roche teadis väga hästi, et komisjon ei olnud selleks päevaks dokumente saanud. Kuna dokumendid olid kontsernisisesed, teadis ta ka seda, et need pidi hankima keegi, kellel oli neile juurdepääs.

2.3. Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et pärast hageja arreteerimist Šveitsi võimude poolt 31. detsembril 1974 tunnistas hageja ise järjekindlalt, et ta on komisjoni informaatore. Sellest ajast alates ei ole käesoleva menetluse seisukohalt komisjoni kinnitusele, et informaatore on hageja, mingit tähtsust. Baseli kriminaalkohus sedastas, et hageja esialgne ülestunnistus oli lubatav ja selle tunnistuse alusel ta süüdi mõisteti.

Lisaks on sellest otsusest selge, et Roche'i advokaat ei mõistnud hr Schliederi väidet kinnituseks, et komisjoni kätte sattunud Roche'i dokumentide allikas on hageja, ja vaid selles küsimuses seati hageja vastu esitatud süüdistused kahtluse alla.

b) *Küsimus, kas hageja hagi esitamist piirab EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokoll artikkel 43*

1. *Komisjon* väidab, et hageja hagi esitamist piirab igatahes EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokoll artikkel 43.

1.1. Täpsemalt märgib komisjon, et faktilistest asjaoludest on selge, et Šveitsi võimude poolt antud teabe kohaselt teadis hageja alates 1975. aasta jaanuarist, et komisjon oli Roche'ile dokumentide sisu avaldanud. Lisaks kui hr Schliederi ja Roche'i advokaadi dr Alderi vahel 1975. aasta veebruaris toimunud vestlusel oli mingi põhjuslik seos, mida komisjon eitab, siis hageja advokaadid teadsid seda hiljemalt siis, kui said Baseli kriminaalkohtu otsuse, st 1. juulil 1976 või kohe pärast seda. Väga raske on uskuda, et advokaadid seda siis hagejale ei maininud. Komisjon järeldab, et teod, mille alusel hageja väidab tema arvates komisjonile kohustusliku konfidentsiaalsuskohustuse rikkumist, sisuliselt toimusid ja olid temale ja/või tema advokaatidele teada rohkem kui viis aastat enne käesoleva menetluse algatamist.

Isegi kui teadmatus on Euroopa Kohtu põhikirja käsitleva protokollis artikli 43 seisukohalt oluline, siis teadmatust aegumistähtaja algust takistava põhjendusena toov isik pidi püüdma hoolega tõde teada saada. Antud juhul on hageja tunnistanud, et nii tema kui ka üks tema advokaatidest teadis, et Šveitsi politseinik oli väitnud, et üks komisjoni ametnik oli väitnud, et hageja on informaatore. Hageja lihtsalt otsustas, et see väide ei ole tõene, ja ei uurinud seda mitme aasta jooksul. Sellega seoses väidab komisjon, et ei olnud teadlik hageja taotlusest saada Baseli kohtu 1. juuli 1976. aasta otsuse ingliskeelne tõlge.

Lisaks sellele märgib komisjon, et EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokollis artiklis 43 ei viidata vajadusele, et hageja peab olema asjast teadlik enne, kui aeg jooksma hakkab. Samuti ei ole antud juhul komisjon petnud ega petturlikult varjanud tegusid, mille pärast kaevatakse.

1.2. Komisjon seab kahtluse alla hageja väite, et Euroopa Kohtu põhikirja käsitleva protokollis artiklis 43 ette nähtud aegumistähtaeg peaks algama päevast, mil komisjon enam „ei nõustanud“. Komisjon väidab, et ta ei nõustanud dr Bollagi kunagi ühenduse õiguse osas ega selle osas, mil määral ta võib rikkuda hageja suhtes tal olla võivaid kohustusi.

1.3. Komisjon väidab, et antud juhul olid teod, mille üle hageja kurdab, ühekordsed ja need ei kordunud. Komisjon on valmis tunnistama, et kui need teod olid hageja suhtes õigusvastased, ei andnud need põhjust hagiks, kuni ei tekitanud hagejale kahju. Hageja väidab, et kõnealused teod tekitasid talle kahju, sest põhjustasid tema arresterimise, kinnipidamise, tema üle kohtu mõistmise ja sellest tingituna lisakahju. *Esimesel pilgul tõenäoline kõige hilisem kuupäev, mil aeg jooksma hakkas, oli seetõttu hageja süüdimõistmise kuupäev, nimelt 1. juuli 1976.* See, et hageja väitel kahjud suurenesid varem väidetavalt komisjoni süüliste tegude tõttu, ei saa aegumistähtaja algust edasi lükata. Kui see oleks teisiti, siis hakkaks aeg uuesti jooksma iga kord, kui hageja leiab, et kannatab veel kahju.

2. *Hageja* eitab, et tema hagi esitamist piirab EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokollis artikkel 43.

2.1. Esiteks väidab ta, et tema ja tema advokaadid ei olnud olulistest sündmustest teadlikud kuni 1980. aasta augustini.

Sellega seoses eitab hageja, et tema endine advokaat, dr Bollag teadis neid faktilisi asjaolusid, ja väidab, et kui ta olekski teadnud, siis ei olnud tal mõjuvat põhjust neid uskuda ega teha nende alusel järeldusi komisjoni vastutuse kohta.

Lisaks juhib hageja tähelepanu sellele, et 1980. aasta augustis teatas tema advokaat dr Diefenbacher pärast asjaomaste paberite oluliselt hilisemat hankimist, et Baseli kohtu kriminaalmenetluse protokollu uurimisel selgus, et esiteks olid komisjoni ametnikud näidanud Roche'ile hageja poolt komisjonile konfidentsiaalselt antud dokumentide koopialid ja teiseks oli hr Schlieder nimetanud hagejat komisjoni informaatorina Roche'i advokaadiga peetud telefonikõnes.

Selle ajani ei olnud hageja konfidentsiaalsuskohustuse rikkumisest teadlik, sest ta ei olnud näinud ega tema tähelepanu ei oldud juhitud asjaomastele dokumentaalsetele tõendusmaterjalidele. Isegi, kui ta oleks neid näinud, siis ei oleks need talle midagi öelnud, sest ta ei saanud saksakeelsest kirjast aru ega võinud endale nende tõlkimist lubada.

Lisaks ei reageerinud komisjon hageja palvele saada Baseli kohtu 1. juuli 1976. aasta otsuse ingliskeelne tõlge. Hageja väidab, et komisjon teadis, et kui talle see tõlge oleks antud, siis oleks ta kohe teada saanud komisjoni osast tema arreteerimises.

Samuti kui hageja oleks uskunud või oleks pidanud uskuma, et dr Alderi ja hr Schliederi vaheline vestlus toimus, siis ei oleks see öelnud talle, et tema arreteerimise eest on vastutav komisjon. Komisjon ise oli rõhutanud, et Roche'i advokaat ei olnud hr Schliederiga peetus kõneluse alusel järeldanud, et hr Schliederi väide kinnitab, et hageja on komisjoni käsutusse sattunud dokumentide saatja.

Lõpetuseks ei uskunud ei hageja ega tema advokaat Šveitsi politsei ja politseinik Wicki väiteid, mis puudutasid komisjoni ametnike poolt Roche'i esindajatele antud teavet. Tema arvates oli selline käitumine hageja ja komisjoni vahelist hageja arvates konfidentsiaalset suhet arvestades mõeldamatu.

2.2. Hageja väidab, et ühenduse õigus, eelkõige see osa, mille alusel komisjon võib olla rikkunud Euroopa Ühenduse kohustusi hageja ees, on üks asi, mille alusel komisjon dr Bollagi ja tema kaudu hagejat nõustas. Kuna komisjoni nõuanded ei saanud olla sõltumatud ja objektiivsed, siis oleks Euroopa Kohtu põhikirja käsitleva protokollu artiklis 43 ette nähtud aegumistähtaeg pidanud algama päevast, mil komisjon enam ei nõustanud ja/või mil hageja ise vaidluse aluseks olevatest asjaoludest teada sai.

2.3. Hageja väidab, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei saa lepinguvälisest vastutustest tingitud küsimustega seotud menetlusele kehtestatud aegumistähtaeg alata enne, kui on täidetud kõik nõuded, mis reguleerivad kahju hüvitamise kohustust ja eelkõige enne **kahju** materjaliseerumist. Antud juhul ei lõppenud hüvitamisele kuuluva kahju tekitamine hagejale hiljemalt enne seda, kui ta 12. veebruaril 1980 vanglast vabastati.

B. Väidetav hageja nõustamise kohustuse rikkumine, jättes teatamata, et tal on õigus esitada petitioon Euroopa Inimõiguste Komisjonile

1. *Hageja väidab, et 1975. aasta aprillis võetud kohustuse alusel nõustada dr Bollagi hageja kaitse ettevalmistamisel oli komisjonil lepinguväline kohustus anda hagejale kohast professionaalset nõu.* Komisjon ei täitnud seda kohustust, kui ei teatanud hagejale, et tal on õigus esitada petitsioon Euroopa Inimõiguste Komisjonile, sest tema arreteerimise, kinnipidamise ja tema üle kohtu mõistmise ajal kasutatud menetlus oli vastuolus Euroopa inimõiguste konventsiooniga, eelkõige selle artiklitega 6 ja 10.

2. *Komisjon eitab, et tal oli hageja ees kohustus anda talle nõu, et tal on õigus esitada petitsioon Euroopa Inimõiguste Komisjonile.* Komisjon maksis hageja õigusabikulud, mis tekkisid hageja kaitsmisel teatud süüdistuste eest Šveitsi kohtutes, ning maksis hageja šveitsi advokaatidele ja jättis hageja nõustamise nendele, välja arvatud teatud spetsiifilised nõuanded, mida ta neile andis.

Lisaks väidab komisjon oma vastuväites, et ka see hagejapoolse hagi esitamine väidetava kohustuse rikkumise kohta on igatahes ajaliselt piiratud.

C. Hageja kahjud

1) *Hageja väidab, et Euroopa Komisjoni ja/või selle teenistujate tegude ja/või tegemata jätmiste tõttu on ta kannatanud järgmist kahju:*

i) *Hageja kaotas Itaalias Šveitsis toimunud arreteerimise, kinnipidamise ja kohtu tõttu maine, mistõttu ei saanud senini lubatud ametlikku ja majanduslikku abi, mida tal oli vaja talu tehtud algse investeeringu kasutamiseks. Praegusel poolarendatud kujul ei ole talu müüdiv. Tema alginvesteering on praegu kasutu ja hageja on kaotanud 125 000 UKLi.*

ii) *Itaalia riigiametilt seapidamistalu arendamiseks saadavate laenude tagamiseks pidi hageja sõlmima kindlustuspoliisi 6000 UKLi väärtuses, millest ta jäi samuti ilma.*

iii) *Lisaks sellele pidi hageja kodu ja pere ülalpidamiseks laenama 25 000 UKLi, mida ta ei ole veel tagasi maksnud.*

iv) *Seoses Itaalias toimunud kohtumenetlustega palkas hageja itaalia advokaadid, kellele ta on veel võlgu 6000 UKLi.*

v) *Abikaasa kinnipidamisest ja tema enda ülekuulamisest tingitud kannatuste tõttu sooritas hageja 32-aastane naine 10. jaanuaril 1975 enesetapu. Kuna kodu ja laste eest hoolitses abikaasa, pidi hageja palkama esmaspäevast reedeni majapidaja, kellele maksis kuus 125 UKLi alates 1. oktoobrist 1975 kuni 1. oktoobrini 1980.*

vi) *Šveitsis toimunud arreteerimise, kinnipidamise ja kohtu tõttu kaotas hageja üldise maine, mistõttu ei ole saanud mingit tasulist tööd alates 1976. aasta jaanuarist. Hageja on praegu 60-aastane ja kui ta 1973. aasta oktoobris Roche'ist lahkus, oli tema aastapalk 27 000 UKLi.*

vii) Šveitsis toimunud arreteerimise, kinnipidamise ja kohtumõistmise tõttu kaotas hageja igasuguse õiguse pensionile, mida oleks maksnud tema varasem tööandja – Roche. 65-aastaselt oleks tal olnud aastas õigus saada pensioni suurusega 12 000 UKLi.

viii) Vaimsete kannatuste eest Šveitsis vangis olemisel nõuab hageja 225 000 UKLi.

ix) Sellest tuleb maha arvestada 50 000 000 LITi (20 000 UKLi), mille komisjon maksis hagejale 29. mail 1980.

2) *Komisjon* igatahes leiab, et hagejale makstav kompensatsioon kahjude eest peab piirduma Šveitsis vangis veedetud ajaga. Kannatanu igasugune muu kahju ei ole tingitud komisjonipoolse kohustuse rikkumisest ja on kompenseerimiseks liiga kaudne.

Igatahes, kui hagejal on õigus saada komisjonilt kompensatsiooni, siis peaks selle summa määrama Euroopa Kohtu koda üksikasjaliku analüüsi tulemusel.

3) *Hageja* palub Euroopa Kohtul selle viimase ettepanekuga nõustuda.

IV – 31. jaanuaril ja 1. veebruaril 1985 toimunud kohtuistungil kokkuvõte

Kohtuistungil selgitas hageja muu hulgas, et oma 25. veebruari 1973. aasta kirjaga oli ta tahtnud panna komisjonile pideva ja ilma aegumistähtajata konfidentsiaalsuskohustuse. Tõesti ta mainis, et pärast Roche'ist lahkumist on ta valmis astuma „igasuguse kohtu“ ette ja andma oma väidetega seotud tunnistusi vande all. Ta ei arvanud siiski, et seda on vaja teha ja kui on, siis saab tema isiku salajas hoida. Brüsselis 9. aprillil 1973 toimunud kohtumisel hr Carisi ja hr Rihoux'ga märkis hageja, et tema poolt komisjonile saadetud dokumendid olid mõeldud kasutamiseks vaid komisjonile, et see saaks tutvuda Roche'i tegevusega. Ta arvab, et ei öelnud sõnaselgelt, et dokumente ei tohi näidata kolmandatele pooltele; seda sellepärast, et ta ei arvanud, et komisjon kasutab neid väljaspool institutsioone ja komisjoni ametnikud ei andnud kunagi mõista, et tahavad dokumente kellelgi näidata. Komisjon vajab dokumente vaid nende sisuga tutvumiseks. Lisaks lubasid hr Carisi ja hr Rihoux kohtumisel, et hageja nime ei mainita, sest komisjon saab algatada oma uurimise. Hageja arvates oli kerge ette näha, et Roche tunneb talle 1974. aasta oktoobris komisjoni poolt antud muudetud koopiaste alusel informatorina ära hageja. Mõnedes dokumentides olid hageja käega kirjutatud märkused ja kõik koos viitasid need selgelt lekke allikale. Hageja siiski möönab, et komisjoniga sellest kunagi juttu ei olnud. Hageja arvab, et pärast dokumentide andmist komisjonile ei ole temal põhjust teada, mida komisjon edasi teeb. Sellepärast ei palunud ta hoida end kursis, millal algab Roche'i uurimine ja kuidas see edeneb. Hageja sõnul oli komisjonil siiski võimalik teda asjaga kursis hoida, sest alates hageja 1973. aasta veebruaris saadetud kirjast oli komisjon teadlik tema plaanidest Itaalias. Lisaks ütles ta 1973. aasta aprillis toimunud kohtumisel hr Carisile, et kavatseb elada Latinas. Samas rääkis hageja hr Carisile oma perest ning teatas talle, et tema abikaasa on šveitslanna, kelle vanemad elavad Itaalias. Lõpetuseks selgitas hageja hr Carisile 1973. aasta novembris toimunud telefonivestluse käigus, et ta kavatseb veeta viis kuud naise vanemate juures, enne kui Latinasse läheb ja andis nende telefoni numbri. Pärast arreteerimist Šveitsis teatas ta komisjonile oma arreteerimisest anonüümkirjaga. Selliselt lootis ta saada komisjoni abi selle „supi“ seest pääsemiseks.

Hageja ülekuulamisel Šveitsi politseis tunnistas ta üldjoontes, et Roche'iga seotud teavet oli komisjonile andnud tema. Sel korral kuulas politseinik Wick teda üle dokumentide alusel, mida kirjeldas dokumentidena, mida komisjoni ametnikud olid näidanud Roche'i Pariisi ja Brüsseli tütarettevõtete direktoritele. Sel ajal arvas hageja, et see on vaid trikk temalt tunnistuse saamiseks. Ta ei suutnud uskuda, et komisjon, kes oli tema „sõber“, oli Roche'ile sellist teavet andnud. Hageja usaldas oma kaitsmise dr Bollagile. Kui dr Bollagi kolleeg, dr Portmann, teatas hagejale hiljem, et hr Wick oli talle öelnud, et keegi komisjonist oli nimetanud informaatorina teada, siis ei uskunud seda ei hageja ega dr Portmann ise. Lisaks ütles dr Bollag talle kohe alguses, et Baseli kriminaalkohus mõistab ta igatahes süüdi. Kui see ennustus osutus tõeks, teatas dr Bollag talle lihtsalt kohtuasja tulemusest ja palus tema nõusolekut apellatsioonikaebuse esitamiseks. Kohtuasja üksikasju ei arutatud mingil moel ja üksikasjalikku teavet selle kohta sai hageja alles 1980. aastal, kui vahetas advokaati. Selle kohtuotsuse koopiat jõudis temani alles 1982. aastal. Mis puudutab apellatsioonikohtu 27. septembri 1977. aasta otsust, siis nii palju kui hageja mäletab, ei saanud ta ka selle koopiat. Igatahes teatas ta oma advokaadile ja komisjonile, et ei ole mõtet saata talle saksakeelseid dokumente, millest ta aru ei saa. Ta ei mäleta, et oleks saanud komisjoni 6. jaanuari 1978. aasta kirja, millega talle saadeti apellatsioonikohtu otsuse ingliskeelne tõlge, kuigi ta on nõus, et ju ta ütles oma praegustele advokaatidele, et sai tõlke, sest nood on seda väitnud ja vaevalt nad selle välja mõtlesid. Pärast vabastamist Šveitsis ei püüdnud ta kunagi teada saada, kuidas inkrimineerivad dokumendid Šveitsi politsei kätte sattusid. Lõpetuseks tunnistas hageja, et komisjon ei ole kunagi tunnistanud vastutust tema arreteerimise eest.

Tunnistaja dr Portmann, šveitsi advokaat, mainis, et alustas hageja kaitsmist tema palvel 1975. aasta alguses. Alguses said hageja advokaadid juhtnööre vaid hagejalt endalt. Hiljem, kui ta kaitsjoni vastu vabaks lasti, said advokaadid komisjonilt teavet, aga mitte konkreetseid juhiseid. Sel ajal, kui hageja oli Šveitsis vangis, ei saanud advokaadid prokuröri toimikuga tutvuda. Lõpetuseks ei olnud tema kaitsmise seisukohalt oluline, kas hageja oli komisjonile teavet andnud suuliselt või kirjalikult. See, mil viisil komisjoni teavitati ei muutnud midagi, sest hageja ei eitanud, et teavitas komisjoni Roche'i õigusvastastest tegudest. Dr Bollagi advokaadibürool oli kombeks saata kohtuotsused klientidele nii pea, kui need saabusid. Kahtlemata tehti nii ka antud juhtumi puhul. Dr Portmann teadis, et hageja ei oska saksa keelt, aga ta ei lasknud kunagi teda puudutavaid kohtuotsuseid inglise keelde tõlkida.

Komisjoni konkurentsipeadirektoraadi (IV PD) endine peadirektor hr Schlieder ütles muu hulgas, et kohe, kui komisjon sai 25. veebruaril 1973 hageja kirja, oli selge, et tegu on delikaatse juhtumiga. Järelikult otsustati läheneda juhtumile eriti ettevaatlikult. Komisjonile oli selge, et Roche'i uurimine peab igatahes ootama, kuni hageja ettevõttest lahkub. Hageja kaitsmise vajadusest pärast tema lahkumist ei räägitud, sest keegi ei mõelnud tõsiselt, et tema vastu võidakse alustada kriminaalmenetlus. Hr Schlieder ei andnud hageja poolt komisjonile edastatud dokumentide kasutamiseks mingeid juhiseid ja sel ajal ta ei teadnudki, et need on Roche'ile antud pärast 1974. aasta oktoobris Roche'i tütarettevõttesse toimunud külaskäike püüdsid ettevõtte advokaadid saavutada sõbralikku lahendust. Samal ajal hoiatati, et komisjoni ametnike vastu võidakse alustada kriminaalmenetlust. Roche'i šveitsi advokaadi dr Alderi 8. novembri 1974. aasta külaskäik oli osa sellest protsessist ja visiidi käigus küsis ta teavet informaatori isiku kohta, et oleks võimalik vältida kriminaalmenetlust tema vastu. Kuna keegi komisjonist ei

uskunud, et selline menetlus on võimalik, siis vaadati dr Alderi ähvardusi kui trikki saada teada informaatori nimi. Sellepärast ei pidanud komisjon vajalikuks hagejat sellest teavitada. Samuti oli hageja kirjast selge, et ta oli Roche'ist ja järelikult ja Šveitsist lahkunud, et asuda elama Itaaliasse. Kui komisjon sai 1975. aasta jaanuaris anonüümse kirja, milles teatati hageja arreteerimisest, paluti kohe ühenduste esindajal Šveitsis, hr Kohlhasel, asja uurida. Oli selge, et komisjon pidi hagejat ametlikult toetama ja aitama. Seetõttu otsustasid komisjoni volinik Borschette ja hr Schlieder, et komisjon peaks Šveitsi võimude menetluse sekkuma ja hagejat abistama. Seejärel palus komisjon uurida Šveitsi õigusakte, millest komisjoni ja eelkõige selle õigustalituse suureks üllatuseks selgus, et kriminaalmenetlus hageja vastu on täiesti võimalik. Lõpetuseks otsustas komisjon maksta kulud hageja kaitsele, mis oli usaldatud viimase šveitsi advokaatidele, tingimusel, et neid juhendab komisjoni õigustalitus. Hr Schlieder ei mäleta telefonivestlust dr Alderiga 1975. aasta veebruari alguses.

Komisjoni ametnik hr Rihoux mainis muu hulgas, et hageja 25. veebruari 1973. aasta kiri tähendab seda, et pärast hageja lahkumist Roche'ist oli komisjonil vabodus toimida oma äranägemise järgi. Lisaks ei saanud ta mingeid juhiseid, kuidas hagejalt saadud teavet käsitleda. 9. aprilli 1973. aasta kohtumisel hagejaga konfidentsiaalsusküsimust ei tõstatatud. Samuti ei maininud hageja oma perekonna olukorda ega andnud mingit teavet oma tulevase aadressi kohta. Hageja kirjast ei räägitud üldse. Hr Rihoux koos kahe kolleegi (sh hr Pappalardoga) külastas 1974. aasta oktoobris Roche'i Pariisi tütarettevõtet. Nad püüdsid igati saada hageja poolt komisjonile saadetud dokumentide koopiaid, kuid see ei õnnestunud. Selleks lugesid nad tütarettevõtte töötajatele väljavõtteid memorandumitest „Management Information“, kuid nimetatud dokumente neile ei näidanud. Seejärel nad lahkusid soovitud saamata. Siis tõusetus küsimus, kas uurimine vaatamata komisjoni käsutuses olevatele ülekaalukatele tõenditele lõpetada või seda jätkata. Vaja oli hoolikalt arvestada kaalulolevaid huvisid, nimelt ühelt poolt avalikku huvi, mis nõudis asutamislepingu sätete jõustamist, ja teiselt poolt üksikisiku huvi, mis keelas komisjonil informaatori isikut avaldada. Eelkõige rääkisid komisjonile edastatud dokumentide kasutamise vastu nende edastamise viis ja nendel märgitud vihjed. Sellepärast otsustati kasutada vaid neid dokumente, mis olid nii piisavalt veenvad süüdistuseks kui ka anonüümsed, nt ringkirjad, mida jagati tõenäoliselt palju. Sellega seoses mainis hr Rihoux, et hageja ei olnud kunagi komisjonil keelanud dokumente mittekonfidentsiaalselt kasutada. Sellepärast muudeti dokumentide koopiaid ja seejärel osutus vajalikus 29. oktoobril 1974. aastal toimunud külaskäigul Roche'i tütarettevõtetesse need Roche'ile anda, et saada ettevõttelt kinnitus nende autentsuse kohta. 8. novembril 1974 viibis hr Rihoux dr Alderi ning hr Pappalardo ja hr Carisi vahelisel kohtumisel. Sellel kohtumisel, millest hr Schliederit teavitati, püüdis dr Alder komisjonile survet avaldada, et see Roche'i uurimise lõpetaks ja annaks Roche'ile informaatori nime. Dr Alder isegi ähvardas komisjoni ametnikke kriminaalmenetlusega ja kohtuasjaga „tundmatu(te) informaatori(te)“ vastu Šveitsi karistusseadustiku artikli 273 alusel, kui komisjon ei anna soovitud teavet. Sel ajal ei tulnud kellelegi pähe hagejat neist ähvardustest teavitada. Pärast 9. aprilli 1973 puudus komisjonil kontakt hagejaga, kes kadus komisjonile aadressi jätmata. Samuti ei olnud komisjonil põhjust arvata, et hageja Šveitsi naaseb. Oma 21. juuli 1973. aasta kirjas oli hageja maininud, et pärast sama aasta 31. oktoobrit kavatseb ta Roche'ist lahkuda. Lõpetuseks oli komisjoni arvates lubatav uskuda, et dr Alderi ähvardused on vaid bluff. Komisjon ei uskunud kunagi, et Roche

algataks avalikult kohtuasja informaatori vastu, sest too avalikustas kontserni õigusvastase käitumise.

Alates 1973. aasta septembrist IV PDsse määratud komisjoni ametnik hr Pappalardo sisuliselt kinnitas hr Rihoux ütlust. Ta lisas, et Roche'i personalile inkrimineerivate dokumentide andmisel uskusid komisjoni ametnikud, et hagejal ei ole pärast Roche'ist lahkumist erilist põhjust oma isikut varjata, mis hr Pappalardo arvates oli selge hageja 25. veebruari 1973. aasta kirjast. Sellegipoolest tegid ametnikud kõik, et vältida hageja isiku tuvastamist. Dr Alder oli 8. novembri 1974. aasta külaskäigul selgitanud komisjonile Šveitsi karistusseadustiku artikli 273 sisu. Selgitus oli siiski pealiskaudne ning hr Pappalardo ja tema kolleegide arvates ei olnud tõenäoline, et Šveitsis võidakse inimene õigusvastast käitumist tõendava teabe edastamise eest süüdi mõista. Dr Alderi ähvardused ei tundunud olevat hageja jaoks ohtlikud, sest too oli oma kirjas teatanud, et lahkub Roche'ist 1973. aasta sügisel ja läheb Itaaliasse Rooma lähedale. Pärast hageja vabastamist 1975. aasta aprilli alguses kohtus ta hr Pappalardo, hr Rihoux ja hr Carisiga ning koos püüti aru saada, kuidas võidi hageja ära tunda. Hr Pappalardo ütles siis selgelt, et nende 1974. aasta oktoobris toimunud külaskäigul Roche'i tütaretttevõttesse anti dokumentide koopiad Roche'i töötajatele.

Komisjoni Genfis asuva esinduse varasem direktor, hr Kohlhase, selgitas, et hr Schlieder palus tal 27. jaanuaril 1975 Brüsselisse tulla. Hr Schlieder selgitas talle, et komisjon oli saanud ananüümkirja, kus seisis, et hageja on arreteeritud, ja ta palus hr Kohlhasel võtta ühendust dr Alderiga, et saada sellele teabele kinnitust. Sellepärast kohtus hr Kohlhase järgmiselt päeval dr Alderiga ja küsis talt otse, kas on tõsi, et hageja on vangis, mida dr Alder kohe kinnitas.

Lõpetuseks selgitas hr Schliederi assistent 1975. aasta augustist, hr *Mensching*, et komisjon kavatses siis hagejat igati abistada. Komisjon arutas dr Portmanniga muu hulgas küsimust, mil määral saab Šveitsi kohtutes kasutada vabakaubanduslepingut. Hr *Mensching* arvab mäletavat, et komisjon saatis hagejale Baseli apellatsioonikohtu otsuse tõlke.

» V – Suuline menetlus

21. mai 1985. aasta kohtuistungil esitasid hageja, keda esindas hr D. Vaughan, ja komisjon, keda esindas hr J. Lever, suulised argumendid.

Kohtuistungil väideti hageja nimel, et komisjon oli konfidentsiaalsuskohustust rikkunud kolmel korral. Esiteks siis, kui avaldas 1974. aasta oktoobris Roche'i töötajatele dokumentide koopiad, mis võimaldasid Roche'il järeldada, et kõige tõenäolisemalt oli komisjoni informaatore hageja. Teiseks siis, kui komisjon ei teatanud hagejale ohust, mis teda ähvardas Šveitsi naasmisel, sest komisjon oleks pidanud seda tegema kas siis kui andis dokumendid Roche'i töötajatele või igatahes pärast dr Alderi esimest külaskäiku 1974. aasta novembris, kui komisjonile tehti selle ohu tõsidus täiesti teatavaks. Dr Alder rääkis komisjoni ametnikele, et Roche kaalub võimalust alustada informaatori vastu kriminaalmenetlus ja selgitas Šveitsi karistusseadustiku vastava sätte sisu. Kolmandaks ja viimaseks siis, kui hr Schlieder 1975. aasta veebruaris ütles, et hageja on komisjoni informaatore.

Kohtujurist esitas oma arvamuse 11. juuli 1985. aasta kohtuistungil.

Otsus

1. Euroopa Kohtu kantseleisse 18. juulil 1983. aastal saabunud avaldusega esitas Stanley George Adams EMÜ asutamislepingu artikli 178 ja artikli 215 teise lõigu alusel hagi Euroopa Ühenduste Komisjoni vastu, et saada kompensatsiooni kahju eest, mida ta väidab olevat kannatanud komisjoni või selle teenistujate süüliste tegude või tegematajätmistest tõttu oma ametikohustuste täitmisel, mis viisid muu hulgas tema aresteerimise, kinnipidamise ja süüdimõistmiseni Šveitsis.

2. Teod ja tegematajätmised, mis hageja sõnul põhjustasid talle kahju, on täpsemalt järgmised:

i) konfidentsiaalsuskohustust rikkuv korduv teabe ja dokumentide avaldamine, mis võimaldas tuvastada, et hageja on allikas, kust saadud teabe alusel määras komisjon hageja endisele tööandjale, šveitsi ettevõttele Hoffmann-La Roche teatud konkurentsivastase tegevuse eest trahvi;

ii) hageja mitteteavitamine, et tal on õigus esitada petitsioon Euroopa Inimõiguste Kohtule seoses Šveitsi võimude poolt tema vastu algatatud kriminaalmenetlusega komisjoni informatorina tegutsemise tõttu.

Oma vastuses kaebab hageja ka selle üle, et komisjon ei hoiatanud teda ohust, mis teda ootas Šveitsi naasmisel.

3. Poolte kokkuleppel otsustas kohus, et menetlus piirdub esialgu sellega, kas vastuseks on alust ja kas hageja hagi esitamine on ajaliselt piiratud.

Vaidluse aluseks olevad sündmused

4. Hageja, kes töötas sel ajal Baselis Šveitsi ettevõttes Hoffmann-La Roche & Co. AG (edaspidi „Roche“), saatis 25. veebruaril 1973 konkurentsivolnikule kirja, kus kirjeldas Roche'i mitmeid konkurentsivastaseid tegevusi. Selles kirjas, mille päises oli märges „isiklik ja konfidentsiaalne,“ mainis hageja, et töötab veel Roche'is, kuid kavatseb 1973. aasta juuli paiku sealt lahkuda ja alustada Itaalias Rooma lähedal oma lihaäri. Ta lõpetas kirja järgmiselt:

„Palun minu nime selle teemaga mitte siduda. Olen sellegipoolest täielikult teie käsutuses, kui soovite lisateavet ja dokumentaalseid tõendeid igas punktis, millest on kirjas juttu. Samuti olen igal ajal valmis kõigest rääkima teie abiliste või teie endaga ja vajaduse korral olen selleks nõus lendama Belgiasse või Roomasse. Lisaks olen pärast Roche'ist lahkumist umbes 1973. aasta juulis valmis astuma igasuguse kohtu ette ja andma oma väidetega seotud tunnistusi vande all. Loodan teilt peagi teada saada, kuidas saan teile edaspidi kasulik olla...“.

5. Pärast komisjoni konkurentsipeadirektoraadi (IV PD) toonase peadirektori hr Schliederi vastust 26. märtsil 1973. aastal, kohtus hageja 9. aprillil 1983. aastal Brüsselis kahe komisjoni ametniku – hr Carisi ja hr Rihoux'ga. Selle vestluse käigus andis ta komisjonile teatud lisateavet Roche'i tegevuse kohta. Lisaks saatis hageja 1973. aasta aprillis ja juulis komisjonile fotokoopiaid paljudest Roche'i sisedokumentidest, sh 14 memorandumist „Management Information“ ja ettevõtte presidendi kirjast Roche'i direktoritele.

6. Hageja teatas oma 21. juuli 1973. aasta kirjas komisjonile, et jääb Roche'i 1973. aasta oktoobri lõpuni. Ta lahkus Roche'ist 31. oktoobril 1973 ja 1. aprillil 1974 asus koos naise ja lastega elama Itaaliasse.

7. Seejärel alustas komisjon Roche'i tegevuse uurimist hageja poolt komisjonile kirjeldatud valdkondades. Selle uurimise käigus külastasid komisjoni ametnikud, nende seas hr Rihoux ja hr Pappalardo, Roche'i tütarettevõtteid Pariisis ja Brüsselis 22. ja 29. oktoobril 1974 ning püüdsid saada hageja poolt komisjonile saadetud dokumente. Kuna Roche'i esindajad ütlesid, et ei tea nendest dokumentidest midagi, andsid komisjoni ametnikud lõpuks üle memorandumite „Management Information“ ja Roche'i presidendilt direktoritele saadetud kirja toimetatud koopiad. Enne kaeti kinni teatud üksikasjad ja käsitsi kirjutatud märkmed, mis ametnike arvates võisid viidata kopeeritud dokumentide konkreetsele allikale. Vastuseks said komisjoni ametnikud teada, et dokumendid on autentsed.

8. 9. juunil 1976 võttis komisjon vastu otsuse 76/642/EMÜ Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 86 kohase menetluse kohta (EÜT 1976, L 223, lk 27), milles leiti, et Roche on kuritarvitanud puistekaubana müüdavate vitamiinide turgu valitsevat seisundit, ja määrati ettevõttele 300 000 arvestusühiku suurune trahv. Seda otsust kinnitas kõikides olulistes aspektides Euroopa Kohtu 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 85/76: Hoffmann-La Roche *versus* komisjon (EKL 1979, lk 461).

9. Vahepeal, 8. novembril 1974. aastal külastas komisjoni Roche'i nimel tegutsenud šveitsi jurist dr Alder, et teada saada, kuidas komisjon kõnealused dokumendid sai. Sel korral hirmutas dr Alder, et kui komisjon annab teavet informatori isiku kohta, siis on Roche nõus andma komisjoni uurimise jaoks vajalikke andmeid ja lisaks ei alusta informatori vastu kriminaalmenetlust, mida ta muidu Šveitsi karistusseadustiku majandusspionaaži äriteabe avaldamise vormis käsitleva artikli 273 alusel teha kavatses. Komisjoni väitel nõustusid kohtumisel osalenud ametnikud lõpuks „kaaluma võimalust teatada dr Alderile, kas komisjonile dokumendid edastanud isik on Roche'i töötaja.“ Kui aga hr Schlieder sai teada dr Alderi ettepanekust, andis ta käsu, et komisjon ei tohi mingil juhul kõrvale kalduda oma üldisest tavast informatorite identiteeti mitte avaldada. Sellele vastavalt teatati dr Alderile 6. detsembril 1974, et komisjonil ei ole soovi rääkida tema valduses olevate dokumentide päritolust.

10. Dr Alder kaebas 18. detsembril 1974. aastal Berni riigiprokuratuuri saadetud kirjas Roche'i nimel majandusspionaaži üle tundmatu(te) isiku(te) poolt Šveitsi karistusseadustiku eelnimetatud artikli 273 tähenduses. Eelkõige just komisjoni ametnike poolt Roche'i töötajatele 1974. aasta oktoobris antud dokumentide koopiade alusel järeldas dr Alder, et peamine kahtlusalune on hageja.

11. Šveitsi võimud arreteerisid hageja 31. detsembril 1974, kui ta ületas koos perega Itaalia–Šveitsi piiri. 31. detsembril 1974 ja 1. jaanuaril 1975 toimunud politsei ülekuulamiste protokollide kohaselt tunnistas hageja, et oli komisjoni informaatore ja et „kindlasti on võimalik“, et ta andis komisjonile kõnealused dokumendid. 1. jaanuaril 1975 esitati hagejale ametlik süüdistus majandusspionaažis, mis on vastuolus Šveitsi karistusseadustiku artikliga 273. Järgnevate ülekuulamiste käigus väitis hageja, et oli andnud komisjonile vaid suulist teavet ning et 31. detsembri 1974. ja 1. jaanuari 1975. aasta protokollid ei kajasta korrektselt tema öeldut.

12. Vanglas oli hageja üksikkongis ja tal ei lubatud perega suhelda. Šveitsi politsei kuulas üle ka tema abikaasa ja 10. jaanuaril 1975 sooritas naine enesetapu. 25. jaanuaril sai komisjoni ametnik allkirjastamata kirja, kus talle teatati hageja arreteerimisest ja paluti komisjonil tema heaks menetlusse astuda.

13. 1975. aasta veebruari alguses toimus dr Alderi ja hr Schliederi vahel telefonivestlus, mille käigus viimane tunnistas, et hageja on komisjoni informaatore. Veidi vaieldav on siiski, kas hr Schlieder kinnitas, et dokumentide esitaja oli hageja. Igatahes teatas üks politseinik 14. veebruaril 1975. aastal dr Bollagi kolleeg dr Portmannile, hageja palgatud šveitsi advokaadile, et komisjoni kõrge ametnik oli öelnud, et komisjoni informaatore on ja komisjonile andis dokumendid hageja. Dr Portmann teavitas sellest kohe hagejat.

14. 21. märtsil 1975 vabastati hageja 25 000 SFRise kautsjoni eest. Seejärel hüvitas komisjon selle summa ja maksis lisaks hageja poolt kriminaalmenetlusega seoses palgatud advokaatide tasud.

15. 1. juulil 1976 mõistis Strafgericht Basel-Stadt (Baseli kriminaalkohus) hageja süüdi muu hulgas Šveitsi karistusseadustiku artiklis 273 käsitletavas süüteo ja määras talle tagaselja tingimisi aastase vanglakaristuse. Kohtuotsuse saksa keeles koostatud tekstist on selge, et 1974. aasta oktoobris toimunud külaskäikudel Roche'i tütarettevõttesse andsid komisjoni ametnikud Roche'i töötajatele hagejalt komisjonile saadetud dokumentide fotokoopiad. Lisaks on kohtuotsuses mainitud, et hageja tunnistas komisjoni ametnike suulist teavitamist Roche'i tegemistest, mis tema arvates olid konkurentsivastased. Lõpetuseks näitas kohtuotsus, et hageja isik komisjoni informaatorena selgus ka hr Schliederi telefonikõnest dr Alderile.

16. 27. septembril 1977 jättis Appellationsgericht Basel-Stadt (Basel-Stadt kantoni apellatsioonikohus) hageja apellatsioonikaebuse rahuldamata. Selles kohtuotsuses öeldi muu hulgas, et külaskäigul Roche'i prantsuse tütarettevõttesse olid komisjoni ametnikud näidanud kõnealuseid dokumente tütarettevõtte direktorile, kes oli teinud teist koopiad. Komisjon saatis 6. jaanuaril 1978 hagejale kirja, millele lisas selle kohtuotsuse ingliskeelse tõlke.

17. Hiljem jäeti rahuldamata hageja poolt Bundesgericht'ile (Šveitsi föderaalne ülemkohus) esitatud apellatsioonikaebused ja menetluse taasavamise avaldus.

18. 1979. aasta veebruaris vallandas hageja oma advokaadi dr Bollagi ja palkas dr Diefenbacheri Bernist. Dr Diefenbacher teatas 18. augusti 1980. aasta kirjaga komisjonile,

et tema käes on „tõendid, mis tõendavad üheselt EMÜ komisjoni otsesest vastutusest hr Adamsi äärmiselt kurva saatuse eest.“

19. Lõpetuseks esitas hageja 28. mail 1982 Euroopa Inimõiguste Komisjonile petitsiooni, milles esitas kaebuse Šveitsi kohta. Selles petitsioonis väitis hageja, et Šveitsi võimude poolt tema vastu algatatud kriminaalmenetlus on toimunud vastuolus 4. novembri 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklitega 6 ja 10. Euroopa Inimõiguste Komisjon lükkas petitsiooni 9. mail 1983. aasta otsusega tagasi, tuues põhjenduseks, et see on aegunud.

Euroopa Kohtu istung

20. Menetluse käigus kuulas Euroopa Kohus (teine koda) ära hageja ning võttis tunnistused tema endiselt advokaadilt, dr Portmannilt, ja komisjoni erinevatelt endiselt ja praegustelt ametnikelt.

21. Kohtuistungil selgitas hageja muu hulgas, et oma 23. veebruari 1973. aasta kirjaga oli ta tahtnud panna komisjonile pideva ja ilma aegumistähtajata konfidentsiaalsuskohustuse. Kuigi ta oli kirjutanud, et pärast Roche'ist lahkumist on ta nõus astuma igasuguse kohtu ette, ei arvanud ta, et seda on vaja ja kui on, siis saab tema isiku salajas hoida. Lisaks lubasid hr Carisi ja hr Rihoux, et hageja nime uurimises ei mainita. Hageja arvab, et ta ei maininud selgesõnaliselt, et komisjonile saadetud dokumente ei tohi näidata kolmandatele pooltele, ega seda, et kõik need dokumendid koos võivad näidata Roche'ile osakonna, kust need pärinevad, sest ta ei arvanud hetkekski, et komisjon kasutab neid väljaspool oma institutsiooni. Samuti ei palunud ta end Roche'i uurimisega kursis hoida. Komisjonil oleks aga olnud võimalik teda sellega kursis hoida, sest 25. veebruari 1973. aasta kirja tõttu teadis komisjon tema plaanist hakata elama Itaalias ning hr Carisi ja hr Rihoux'ga 1973. aasta aprillis toimunud kohtumisel oli hageja öelnud, et ta hakkab elama väikeses Latina linnas.

22. Hr Schlieder ütles muu hulgas, et komisjonile oli selge, et Roche'i uurimine peab igatahes ootama, kuni hageja ettevõttest lahkub. Hageja kaitsmise vajadusest pärast tema lahkumist ei räägitud, sest keegi ei mõelnud tõsiselt, et tema vastu võidakse alustada kriminaalmenetlust. Hr Schlieder ei andnud hageja poolt komisjonile edastatud dokumentide kasutamiseks mingeid juhiseid. Isegi pärast dr Alderi külaskäiku 8. novembril 1974 ei uskunud komisjonis keegi, et hageja vastu võidakse alustada kriminaalmenetlust. Dr Alderi ähvardusi vaadati kui pelka trikki informaatore nime saamiseks. Sellepärast ei pidanud komisjon vajalikuks hagejat ähvardustest teavitada. Samuti oli hageja kirjast selge, et ta oli Roche'ist ja järelkult ja Šveitsist lahkunud, et asuda elama Itaaliasse. Lõpetuseks ei mäleta hr Schlieder telefonivestlust dr Alderiga 1975. aasta veebruari alguses. Ta väitis siiski, et pärast hageja arreteerimisest teavitava ananüümkirja saamist oli selge, et komisjon peab teda ametlikult toetama ja aitama.

23. Hr Rihoux ütles muu hulgas, et tema sai hageja 25. veebruari 1973. aasta kirjast nii aru, et pärast hageja lahkumist Roche'ist võis komisjon toimida oma äranägemise järgi. Lisaks ei saanud ta ülemustelt mingeid juhiseid, kuidas hagejalt saadud teavet käsitleda. Hagejaga 9. aprillil 1973. aastal toimunud kohtumisel ei räägitud hageja teabe

konfidentsiaalsusest ja hageja ei andnud teavet oma tulevase aadressi kohta. Hr Rihoux külastas oma kahe kolleegiga (sh hr Pappalardo) 1974. aasta oktoobris Roche'i Pariisi tütarettevõtet, kus nad püüdsid edutult saada hageja antud dokumente. Selleks lugesid nad Roche'i töötajatele väljavõtteid nendest dokumentidest, kuid nimetatud dokumente neile ei näidanud. Siis tõusetus küsimus, kas peaks uurimise vaatamata komisjoni käsutuses olevatele ülekaalukatele tõenditele lõpetama. Sellepärast oli vaja hoolikalt arvestada kaalulolevaid huvisid, nimelt avalikku huvi, mis nõudis asutamislepingu sätete jõustamist, ja üksikisiku huvi, mis keelas komisjonil informatori nime avaldada. Eelkõige rääkisid komisjonile edastatud dokumentide kasutamise vastu nende edastamise viis ja nendel märgitud vihjed. Seetõttu otsustati kasutada ja Roche'ile anda dokumentide toimetatud fotokoopiad, mis olid anonüümsed ja piisavalt veenev süüdistusmaterjal. Hr Rihoux ütles, et kellelgi komisjonist ei tulnud pähe hagejat dr Alderi poolt 8. novembril 1974 toimunud külaskäigul tehtud ähvardustest teavitada. Hageja oli tegelikult kadunud, ilma et oleks komisjoni oma aadressist teavitanud ja puudus põhjus arvata, et ta Šveitsi naaseb. Lõpetuseks oli komisjon arvamusel, et dr Alderi ähvardused on vaid bluff.

24. Hr Pappalardo, kes määrati IV PDsse 1983. aasta septembris, täiendas hr Rihoux tunnistusi öeldes, et dr Alder selgitas 8. novembri 1974. aasta külaskäigu ajal Šveitsi karistusseadustiku artikli 273 sisu.

25. Dr Portmann selgitas, et alustas hageja kaitsmist tema palvel 1975. aasta alguses. Alguses said hageja advokaadid juhtnõore vaid hagejalt endalt. Hiljem said advokaadid teavet ka komisjonilt, kuid mitte konkreetseid juhtnõore.

Vastuväide, et hagi esitamine on ajaliselt piiratud

26. Komisjon tõstatab vastuväite, et hageja hagi esitamist piirab ajaliselt EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokollis artikkel 43.

27. Võttes arvesse asjaolu, et hagi aluseks on mitu sündmust, mis toimusid ja millest hageja sai teada erinevatel aegadel, ei saa käsitleda hagiavalduse esitamise ajalist piiratud puudutavat vastuväidet enne, kui on uuritud, kas mõni neist sündmustest, ja kui siis milline, annab alust komisjoni lepinguvälise vastutuse tekkimiseks. Alles pärast selle küsimusel lahendamist on võimalik kindlaks teha, kas hagi esitamine on EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokollis artikkel 43 sätestatud viieaastase aegumistähtaaja tõttu ajaliselt piiratud. Sellepärast on vaja kaaluda esiteks vastutuse alust käsitlevaid väiteid.

Vastutuse aluse olemasolu

a) konfidentsiaalsuskohustuse ja hageja teavitamise kohustuse rikkumine

28. Hageja väidab, et tema ja komisjoni vahelised suhted olid konfidentsiaalsed, nagu selgub tema poolt 25. veebruaril 1973 komisjonile saadetud kirjast ja komisjoni ametnikega 9. aprillil 1973 toimunud vestlusest. Lisaks järeldeb konfidentsiaalsuskohustuse olemasolu liikmesriikide õigusaktides sisalduvatest üldpõhimõtetest ning EMÜ asutamislepingu artikliga 214 ja nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 (ELT eriväljaanne 05/01, lk 3) artikliga 20 komisjonile pandud kohustustest.

29. Hageja viitab eelkõige sellele, et tema 25. veebruari 1973. aasta kirjas mainitud nõusolek anda tunnistusi oma väidete paikapidavuse kohta kohtus vande all olles näitab, et tema isiku võib avaldada vaid tema ise, kui komisjoni on oma uurimise lõpule viinud ja kohtus on algatatud vastav menetlus. Hageja väidab, et ta ei andnud komisjonile kunagi mõista, et pärast Roche'ist lahkumist konfidentsiaalsuskohustus enam ei kehti. Lõpetuseks tõestas komisjoni käitumine hageja arvates seda, et komisjon arvas endal olevat konfidentsiaalsuskohustuse. Seega nii enne kui ka pärast hageja lahkumist Roche'ist keeldus komisjon mitmel korral oma informaatori nime mainimast, kuni hr Schlieder 1975. aasta alguses selle avaldas.

30. Kuigi komisjon oli seetõttu seotud konfidentsiaalsuskohustusega hageja suhtes, rikuti seda konkreetselt kolmel korral. Esiteks siis, kui komisjon avaldas 1974. aasta oktoobris Roche'i töötajatele dokumentide koopiaid, mis võimaldasid Roche'il nende alusel järeldada, et kõige tõenäolisemalt oli informaatore hageja. Teiseks siis, kui komisjon ei hoiatanud hagejat ohust, mis teda Šveitsi naasmisel vältimatult ootab. Hageja arvates oli komisjoni kohus teda sellest ohust teatada, kas pärast dokumentide andmist Roche'i töötajatele või igatahes pärast dr Alderi esimest külaskäiku komisjoni 1974. aasta novembris, kui komisjon sai selle ohu tõsidusest täiesti teadlikuks. Sellega seoses märgib hageja, et dr Alder rääkis komisjoni ametnikele, et Roche kaalub võimalust algatada informaatori vastu kriminaalmenetlus ja selgitas isegi Šveitsi karistusseadustiku vastava sätte sisu. Kolmandaks ja viimaseks siis, kui hr Schlieder nimetas 1975. aastal hagejat komisjoni informaatorena.

31. Komisjon eitab, et tal oli hageja ees konfidentsiaalsuskohustus pärast seda, kui too oli Roche'ist lahkunud. Komisjon toob oma vastuväite alusena hageja 25. veebruari 1973. aasta kirjas olnud selge väite, et pärast Roche'ist lahkumist on ta nõus astuma ükskõik millise kohtu ette, teisisõnu mitte ainult Euroopa Kohtu ette, et kinnitada oma väiteid vande all. Lisaks andis hageja käitumine pärast Roche'ist lahkumist komisjonile mõjuva põhjuse arvata, et teda ei huvita, kas teda peetakse informaatoreks või mitte, sest ta ei olnud komisjonile oma uut aadressi andnud. Komisjoni arvates ei tõenda komisjoni korduv keeldumine informaatore nimetamast kuidagi, et seda tehti hagejaga seotud konfidentsiaalsuskohustuse tõttu. Sellist käitumist nägi ette komisjoni üldine tava mitte avaldada oma informaatoreid.

32. Igatahes väidab komisjon, et isegi kui tal oleks hageja suhtes olnud konfidentsiaalsuskohustus, ei rikkunud ta seda. Roche'ile fotokoopiate andmine ei olnud konfidentsiaalsuskohustuse rikkumine, sest ei oleks olnud võimalik ette näha, et Roche suudab koopiaid uurides tuvastada dokumentide allika. Hageja ei palunud komisjonilt kunagi dokumente Roche'ile mitte avaldada. Teisalt nõustus ta, et komisjon võib kasutada dokumente selle ettevõtte uurimisega seoses. Komisjon pidas dokumentide avaldamist Roche'ile vajalikuks, aga hoolitses sellegipoolest selle eest, et katta seal kinni kõik, mis võiks viidata konkreetsele allikale. Lisaks ei olnud kõnealustel dokumentidel mingit ilmselget seost hagejaga, kelle oleks saanud tuvastada vaid keegi, kellel on väga üksikasjalikud teadmised Roche'i organisatsioonist ja tegevusest. Hageja ei olnud komisjoni kunagi sellisest ohust teavitanud.

33. Mis puutub komisjoni võimalikku kohustusse hagejat hoiatada, siis väidab komisjon, et sellist kohustust ei saa järeldada võimalikust konfidentsiaalsuskohustusest. Kuna hageja on esitanud selle kohta eraldi väite, siis lisab komisjon, et õigusaktide alusel ei ole võimalik kindlaks teha, et pärast dr Alderi külaskäiku oli komisjonil kohustus hoiatada hagejat ohtude eest, mis teda Šveitsi naasmisel ootavad. Lisaks ei olnud komisjonil põhjust arvata, et Roche suudab tuvastada, et informaatore on hageja. Lõpetuseks ei paljastanud hr Schlieder 1975. aasta veebruaris dr Alderiga toimunud telefonivestluses midagi, mida Roche ja Šveitsi võimud juba ei teadnud, sest hageja oli juba tunnistanud, et on komisjoni informaatore.

34. Konfidentsiaalsuskohustuse olemasoluga seoses tuleb märkida, et EMÜ asutamislepingu artiklis 214 on sätestatud kohustus, eelkõige ühenduse institutsioonide liikmete ja teenistujate jaoks, mitte „avalikustada ametisaladuse pidamise kohustuse alla kuuluvat informatsiooni, iseäranis informatsiooni, mis puudutab ettevõtjaid, nende ärisuhteid või nende kulutuste komponente“. Kuigi see säte viitab eelkõige ettevõtjate kogutud teabele, näitab sõna „iseäranis“, et antud põhimõte on üldine ja kehtib ka füüsilistelt isikutelt saadud teabe kohta, kui see teave on ametisaladuse pidamise kohustuse alla kuuluv. See on eriti nii vabatahtlikult antud teabe puhul, kui palutakse konfidentsiaalsust, et kaitsta informaatore anonüümsust. Sellise teabe vastu võtnud institutsioon peab seda tingimust täitma.

35. Mis puudutab Euroopa Kohtu ees olevat kohtuasja, siis on hageja 25. veebruari 1973. aasta kirjast täiesti selge, et ta palus komisjonil oma isiku salajas hoida. Sellepärast ei saa eitada, et komisjonil oli hageja suhtes selline konfidentsiaalsuskohustus. Tegelikult ei ole pooled lahkarvamusel mitte selles, kas selline kohustus oli olemas, vaid selles, kas komisjon oli selle kohustusega seotud ka pärast hageja lahkumist Roche'ist.

36. Seoses sellega tuleb rõhutada, et hageja ei näidanud ära ajalist perioodi, mille möödumisel komisjon tema isiku kui informaatorega seotud konfidentsiaalsuskohustusest vabaneb. Seda ei saa välja lugeda hageja nõusolekust astuda pärast Roche'ist lahkumist ükskõik millise kohtu ette. Kohtu ees tunnistuste andmine tähendab seda, et tunnistaja kutsutakse kohaselt kohale, tal on kohustus vastata talle esitatud küsimustele ja vastutasuks on tal õigus kõikidele kohtumenetlusega seotud tagatistele. Hageja nõusolekut kinnitada antud teabe õigsust sellistel tingimustel ei saa seetõttu lugeda üldiseks väiteks, mis komisjoni konfidentsiaalsuskohustusest vabastaks. Samuti ei saa sellist soovi lugeda välja hageja hilisemast käitumisest.

37. Seetõttu tuleb öelda, et komisjonil lasus kohustus hoida hageja isik salajas ka pärast tööandja juurest lahkumist.

38. Hageja mainitud kordadest avaldas komisjon otseselt tema isiku ainult 1975. aasta alguses toimunud telefonivestluses hr Schliederi ja dr Alderi vahel. See kõne toimus aga pärast seda, kui hageja oli saatnud komisjonile anonüümkirja, millega teatas oma kinnipidamisest ja palus komisjonilt abi. Raske on aru saada, kuidas oleks komisjon sellele palvele reageerima pidanud, kui ei oleks kinnitanud, või vähemalt viidanud sellele, et hageja on tõesti tema informaatore. Lisaks selgus hiljem, et selleks ajaks oli hageja juba Šveitsi politseile tunnistanud, et ta oli komisjonile (vähemalt suuliselt) teavet edastanud ja Šveitsi kohtute otsustest on selge, et selle asjaolu kinnitamine hr Schliederi poolt ei olnud

hageja süüdimõistmisel otsustava tähtsusega. Hageja isiku avaldamist sel ajal ja sellistel asjaoludel ei saa pidada konfidentsiaalsuskohustuse rikkumiseks, mis annaks alust komisjoni vastutusele hageja ees.

39. Teisalt on selge, et toimetatud koopiate andmine Roche'i töötajatele võimaldas Roche'il teha kindlaks, et hageja on Šveitsi riigiprokuratuuri esitatud kaebusega seoses peamine kahtlusalune. Seetõttu viis hageja arreteerimiseni dokumentide üleandmine ning see andis ka politseile ja Šveitsi kohtutele olulist tõendusmaterjali hageja vastu.

40. Kohtu ees olevatest dokumentidest nähtub, et komisjon oli täiesti teadlik ohust, et hageja antud dokumentide koopiate andmine Roche'ile võib ettevõttele hageja isiku paljastada. Sellepärast püüdsid komisjoni ametnikud kõigepealt hankida kõnealused dokumendid Roche'i Pariisi ja Brüsseli tütarettevõtelt. Kui see ei õnnestunud, tegi komisjon dokumentidest uued koopiad, mis tema arvates kõige väiksema tõenäosusega võiksid viia hageja isiku tuvastamiseni, ja kattis koopiatel kinni igasugused viited, mis võiksid paljastada nende allika. Komisjon ei tundnud siiski Roche'i dokumentide jagamise tavasid ja ei saanud seetõttu olla kindel, et need ettevaatusabinõud on Roche'ile antud koopiate alusel hageja kindlaks tegemise ohu kaotamiseks piisavad. Komisjon käitus igatahes mõtlematult, kui andis need koopiad Roche'ile enne hagejaga nõu pidamist.

41. Ent vaja on otsustada, kas selle hetke olukorda ja eelkõige komisjoni valduses olevat teavet arvestades oli dokumentide üleandmine piisav alus komisjoni vastutusele hageja ees tema isiku tuvastamise tõttu. Kuigi komisjon ei pruukinud dokumentide üle andmisel teada, kui tõsine on oht hageja isik paljastada, siis dr Alderi külaskäik 8. novembril 1974 andis komisjonile kogu vajaliku teabe. Pärast seda visiiti teadis komisjon, et Roche'i kindel soov oli välja uurida, kuidas komisjon kõnealused dokumendid sai, ning et Roche kavatses esitada informatori vastu kaebuse Šveitsi karistusseadustiku artikli 273 alusel, mille sisu dr Alder komisjonile selgitas. Komisjon teadis samuti võimalusest, et vastutasuks informatori isiku avaldamise eest kohustuks Roche tema vastu kaebust mitte esitada. Komisjon ei saanud seda võimalust siiski ilma hageja nõusolekuta kasutada.

42. Sellises olukorras ei piisanud komisjoni arvamusel, et hagejat tõenäoliselt ei tuvastata, et ta tõenäoliselt Šveitsi ei naase ja et Šveitsi võimud ei kavatse igatahes tema vastu kriminaalmenetlust algatada. Vastupidi, komisjonil oli kohustus teha kõik selleks, et hagejat hoiatada, mis võimaldaks tal oma elu ise korraldada võttes arvesse dr Alderi poolt edastatud teavet, ning küsida hagejalt nõu, kuidas käituda seoses dr Alderi ettepanekutega.

43. Kuigi hageja ei olnud jätnud täpset aadressi, mis oleks võimaldanud komisjonil temalt lihtsalt nõu küsida, siis oma 25. veebruari 1973. aasta kirjas oli ta juba maininud oma kavatsust seada Itaalias Rooma lähedal sisse oma lihaettevõtte. Isegi muude viidete puudumisel oli see teave piisav, et võimaldada komisjonil teha järelepärimisi hageja elukoha leidmiseks. Pooled on ühel meelel, et komisjon ei püüdnudki hagejat leida, kuigi möödus tervelt kuu enne kui dr Alderile anti teada lõplikust keeldumisest avaldada dokumentide päritolu, mis ajendas Roche'i esitama Šveitsi riigiprokuratuuri kaebuse hageja vastu.

44. Seetõttu tuleb järeldada, et komisjon muutus hagejale tekitatud kahju eest vastutavaks, kui ei teinud mõistlikke jõupingutusi edastada hagejale talle pärast dr Alderi 8. novembril 1974 toimunud külaskäiku teada olnud teavet, kuigi selle teabe edastamine oleks välistanud või vähemalt piiranud kahju, mis võis tuleneda hageja isiku kindlaks tegemisest Roche'ile edastatud dokumentidest.

b) Kohustus teavitada hagejat Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni osas

45. Hageja viimane väide on, et kui komisjon 1975. aasta aprillis kohustus nõustama dr Bollagi hageja kaitse ettevalmistamise osas, siis oli komisjonil kohustus anda hagejale kohast professionaalset nõu. Komisjon rikkus seda kohustust, kui ei teavitanud hagejale, et tal on õigus esitada petitsioon Euroopa Inimõiguste Komisjonile.

46. Komisjon väidab, et ta ei võtnud endale kunagi kohustust hagejale ega tema advokaadile teatada, et tal on õigus esitada petitsioon Euroopa Inimõiguste Komisjonile. Komisjon lihtsalt maksis hageja kaitse kulud ja jättis kaitsmise hageja advokaatidele.

47. Hagejate väide on selgelt valesti põhjendatud. Euroopa Kohtu ees olevast teabest ja eelkõige dr Portmanni tunnistusest on selge, et hageja ise palkas endale advokaadid ja nad said juhiseid vaid temalt. Komisjon andis vaid soovitud teavet, eelkõige seoses ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahel sõlmitud vabakaubanduslepinguga, ja lisaks maksis ka õigusabikulud. Euroopa Kohtu arvates ei olnud komisjonil mingit lisakohustust ja sellepärast ei olnud ta hoolimatu, kui ei andnud hageja advokaatidele konkreetseid juhiseid ja otseseid nõuandeid tema kaitse osas.

Küsimus, kas hagi esitamine on ajaliselt piiratud

48. Komisjoni arvates piirab hageja hagi esitamist ajaliselt EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokollil artikkel 43. Kõik sündmused, millega hageja oma hagi põhjendab, toimusid rohkem kui viis aastat enne hagi esitamist. Komisjoni arvates ei sätesta artikkel 43, et hageja pidi neist sündmustest õigeaegselt teadlik olema. Igatahes oli hagejal nende sündmuste kohta piisavalt teavet, et oma õigusi nõuda, mida ta oleks võinud teha pärast Šveitsi politsei poolt ülekuulamistel edastatud teabe saamist ja hiljemalt siis, kui luges Šveitsi kohtute otsuseid.

49. Hageja väidab, et üldiselt ei saanud ta hagi aluseks olevatest sündmustest teada enne 1980. aastat, kui tema advokaat dr Diefenbacher sai uurida kriminaalmenetlusega seotud dokumente. Ta ei uskunud Šveitsi politsei poolt edastatud teavet ja ei saanud lugeda Šveitsi kohtuotsuseid, mis olid koostatud saksa keeles. Igatahes ei oleks ta saanud 8. novembril 1974 teada dr Alderi komisjonis käimisega seotud sündmusi.

50. EMÜ Kohtu põhikirja käsitleva protokollil artikli 43 kohaselt on „ühenduse lepinguvälise vastutusega seotud asjade aegumistähtaeg [...] viis aastat vastutuse aluseks olevast sündmusest“. Seda sätet tuleb tõlgendada nii, et selle aegumistähtaja möödumist ei saa tuua ettekäändeks kannatanud isiku hagi tagasilükkamisele, kui see isik sai selle aluseks olevatest sündmustest teada alles hiljem ja seega ei oleks tal olnud mõistlikku aega kohtule ega asjaomasele institutsioonile hagi esitamiseks enne selle aegumistähtaja möödumist.

51. Antud kohtuasja puhul tuleb meeles pidada, et kohtu järelalus ühenduse vastutuse kohta põhineb asjaolul, et komisjon ei püüdnud hagejat pärast dr Alderi 8. novembri 1974. aasta külaskäiku teavitada ega nõustada. Kohtu ees olevast teabest on selge, et hageja ei oleks saanud sellest tegelikult teada enne käesoleva kohtuasja ettevalmistavat uurimistoimingut, sest dr Alderi külaskäiku mainiti esmakordselt alles komisjoni kui kostja vastuses. Sellepärast ei oleks ta saanud nõuda ühenduse vastutuse tuvastamist selle alusel enne aegumistähtaaja möödumist.

52. Järelikult tuleb komisjoni vastuväide tagasi lükata.

Kohtukulud

53. Seetõttu tuleb järelalus, et põhimõtteliselt peab ühendus heastama komisjoni poolt Roche'ile antud dokumentide alusel hageja isiku tuvastamisest hagejale tingitud kahju. Siiski tuleb tunnistada, et komisjoni vastutust vähendab hageja enda hoolimatus. Hageja ei teatanud komisjonile, et dokumentide endi alusel on võimalik tema isik kindlaks teha, kuigi tema oli kõige õigem inimene seda ohtu hindama ja vältima. Samuti ei palunud ta komisjonil hoida end kursis Roche'i uurimisega, eelkõige sellega, kuidas selleks kasutatakse dokumente. Lõpetuseks läks ta tagasi Šveitsi, ilma et oleks teinud sellega seoses mingeid järelepärimisi, kuigi ta pidi teadma ohte, mis tema käitumine oma endise tööandja suhtes Šveitsi õigusaktide alusel kaasa toob.

54. Järelikult aitas hageja olulisel määral oma kahjule kaasa. Hinnates ühelt poolt komisjoni ja teiselt poolt hageja käitumist on Euroopa Kohtu arvates õiglane jagada vastutus kahju eest poolte vahel võrdselt.

55. Eeltoodud kaalutlustest järelalus, et komisjon peab hüvitama poole kahjust, mis hageja kandis seetõttu, et tuvastati, et Roche'i konkurentsivastase tegevuse kohta andis teavet tema. Ülejäänud osas tuleb hagi rahuldamata jätta. Kohtukulude summas lepivad pooled omavahel kokku ja kui see ei õnnestu, siis otsustab selle kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab vaheotsusena:

1) Komisjon peab hüvitama hagejale poole kahjust, mis too kandis seetõttu, et tuvastati, et komisjoni poolt tema endisele tööandjale, Šveitsi ettevõttele Hoffmann-La Roche'ile määratud trahvi aluseks oli hageja poolt edastatud teave.

2) Jätta ülejäänud hagi rahuldamata.

3) Pooled peavad Euroopa Kohtule üheksa kuu jooksul pärast kohtuotsust teatama, millises hüvitissummas kokku lepiti.

4) Kui kokkuleppele ei jõuta, esitavad pooled sama ajavahemiku jooksul kohtule oma seisukohad koos vastavate arvnäitajatega.

5) Mitte nõuda kohtukulusid.

Mackenzie Stuart

Everling

Bahlmann

Joliet

Bosco

Koopmans

Due

Galmot

O'Higgins

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 7. novembril 1985. aastal Luxembourgis.

P. Heim

A. J. Mackenzie Stuart

Kohtusekretär

President